

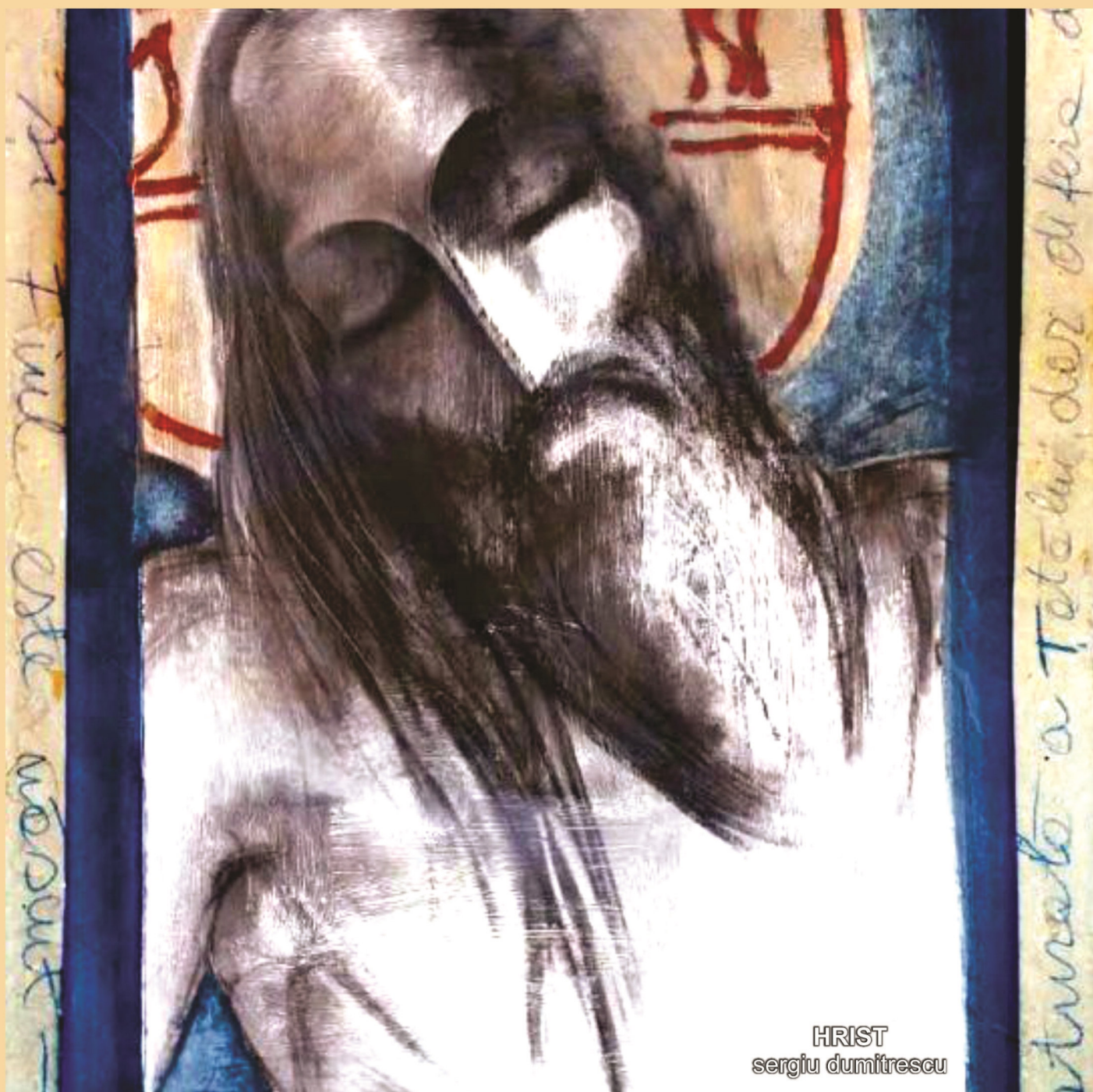
dunărea de jos

Suflet către Suflet!

227

**FEBRUARIE
2021**

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

HRIST
sergiu dimitrescu

„Vrei să cunoști lumea? Privește-o de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-o de departe.”

**„Noi, românii,
suntem o lume în care, dacă nu
se face ori nu se gândește prea
mult, ne putem mândri că, cel
puțin, se discută foarte mult”**

Caragiale

169 ani de la naștere

Caragiale

Caragiale

Caragiale

“Cinste și gramatică, acestea sunt cele dintâi condițiuni ale unei prese bune”

„Norocul e prea puțin și lumea prea multă”

„Te-ai ridicat atât de sus, iubitul meu amic, încât de-aici de jos, te văd atât de mic!”

“9 piese de teatru a scris Ion Luca Caragiale:
8 comedii - „O noapte furtunoasă” (1879), „Conu Leonida față cu reacțiunea” (1880), „O scrisoare pierdută” (1884), „D-ale carnavalului” (1885), „O soacră” (farsă fantezistă într-un act), „Hatmanul Baltag” (operă bufă), „Începem” (instantaneu într-un act), „1 Aprilie” (monolog) și 1 dramă: „Năpasta” (1890)

Caragiale

„Este la Caragiale un umor inefabil ca și lirismul eminescian, independent de orice observație ori critică, constând în «caragialism», adică într-o manieră proprie de a vorbi. Teatrul lui e plin de ecouri memorabile ce au asupra spectatorului efectul delirant pe care melodia operei italiene o are asupra publicului. Spectatorul ia fraza, vrăjit, din gura actorului și o continuă singur”

George Călinescu

„Convingerea ce o am despre Caragiale este că are una dintre cele mai vioaie inteligențe ce le poate produce natura, eclectic, bună memorie, momente în care această extraordinară vibratilitate celulară a materiei cenușii din creieri îl scoate mai presus de el însuși și-l face capabil de scrieri literare de valoare inestimabilă”

Titu Maiorescu

„Noi care am avut norocul să-l vedem și să-l auzim vom rămâne toată viața stăpâniți de senzația că prin moartea lui Caragiale s-a deschis o prăpastie, s-a făcut un gol în natură, ca o perturbație cosmică. Cu cât va trece vremea va crește tot mai mult silueta sa și vom rămâne vrăjiți de farmecul celui mai luminat creier românesc.(...) Se vor crea legende și personalitatea lui va lua proporții mitice. Generațiile viitoare nici nu vor putea înțelege dacă din strălucirea unei minți s-au întruchipat vreodată astfel de raze orbitoare”

Octavian Goga

Din nou Caragiale?

Acum un veac s-a stins din viață cel ce purta în mâini oglinda metehnelor noastre. S-a scris deja mult despre Caragiale încă o carte? Să fi apărut o viziune nouă asupra operei? Să fi ieșit la iveală scrieri neștiute ale autorului? Nici vorbă. Să lăsăm literaților și criticilor analizele de acest soi. I. L. Caragiale a trăit în București, cu mici întreruperi, aproape 35 de ani. Ne-am gândit să privim mai cu luare-aminte locurile pe unde au trecut scriitorul și personajele sale, prin Capitala sfârșitului de veac.

Dacă o Mașină a Timpului ne-ar transporta în Bucureștii de la 1870-1890, chiar în plin centru, ne-am crede în altă lume. Majoritatea clădirilor de atunci nu mai sunt în picioare. Unele dintre străzile de azi nu erau încă deschise, iar altele, vechi, au fost rebotezate și chiar desființate. Nicio hartă din epocă, nici întrebări puse trecătorilor nu ne-ar ajuta prea mult: edificiile și instituțiile aveau alte denumiri și, întrucâtva, alte rosturi decât cele de azi, iar multe dintre ulițe, cum spuneam, alt' nume. Ne-am simți străini în propriul oraș.

Caragiale la 25 de ani

Caragiale, personajele sale și prieteni de-ai săi vorbesc ori fac aluzie la locuri azi fără relevanță în toponimia Bucureștilor, la obiceiuri ieșite din înțelegerea veacului XXI.

Să descifrăm împreună ceva din vechiul oraș: este Capitala în care a trăit și a creat Caragiale!

Țara și Bucureștii în vremea lui Caragiale

Cum arăta țara secolului XIX?

Caragiale reproduce impresiile de călătorie lăsate de un străin în trecere prin Moldo-Valachia de acum 150 de ani: locurile sunt pitorești, dar oamenii din pătura de sus au apucături rele: „Cine nu a văzut pe români [...] mânuind, amestecând, aruncând, întorcând, mototolind și rupând cărțile n-a văzut nimica. Acolo, la joc, își petrec nopțile și zilele, uitându-și de toate, de casă, de masă, de slujbă, de datorie, de rude și de prietini. Pe o carte au pus tot: moșii, acareturi, cai, trăsuri, mobile, giuvaere; și-ar juca femeile și copiii, dacă s-ar primi și astfel de miză. [...] Se juca pe vremea aceea așa-numitul de europeni faraon [...]. Jocul a năvălit pretutindeni, în administrație, în magistratură, în armată. La joc se consumă „mulțimi incredibile de țigarete, cari ard fără întrerupere. Ce timp mai poate rămânea pentru afacerile private, necum pentru cele publice? [...] Spiritul de familie este stins, cinstea în daraveri foarte rară, și plata datoriilor imposibilă [...]. Gustul studiului, practica artelor și literelor, integritatea magistratului și funcționarului sunt virtuți așa de rare [...] instrucțiunea este ori nulă, ori prea puțin solidă [...]. Cărțile cari fac zgomot la români sunt romanele franceze cele mai puțin serioase ale zilei.”

După secularizarea averilor mănăstirești, așezămintele rămân cu totul fără mijloace. Cuconițe aristocrate se călugăreau și doar banii lor mai susțineau sfintele mănăstiri. La ele în chilii găseai „piano, bibliotecă profană și toate superfluiditățile lumești. Unele din ele dau prânzuri, unde se dinează ă la frangaise, iar după-masă se iau cafele și des liqueurs și se fumează țigarete împreună cu stăpâna casei.”

Așa avea să găsească țara alt străin, venit nu în vizită, ci chemat să domnească. Tânărul principe Carol avea să vadă că lucrurile se mișcă aici foarte greu. Chiar după ani buni, oamenii, moravurile, instituțiile și sistemul de valori rămăseseră aceleași. Caragiale obișnuia să exclame, înciudat: Țară e asta, mă?...“

Odată s-a descărcat și mai abitir: Nu, mă, în România nu trebuie să fii om de litere! Eu dacă aș avea 12 copii nu l-aș face pe niciunul literat, dar i-aș face pe toți oameni politici. Numai asta produce.” Punctualitatea este și ea un moft, doar nu e nicio grabă: „la douăsprezece trecute fix” spune totul.

Chiar stabilit la Berlin, Caragiale se plânge de lenea levantină (pigritia orientalis fetida) de care nu scapă.

Cât despre Capitală, iată ce faimă avea, încă din timpuri vechi. Caragiale ne transportă în Bucureștii fanarioților. Bănuind că nici pe Pământ nu-i ușor de trăit, într-o bună zi (vorbă să fie, bună!), „Dardarot, împăratul iadului”, îl chemă la el pe Aghiuță („Aici sunt, Întunecimea-ta!”) și-i dădu poruncă: „Numaidecât ai să iei din comoara-mpărătească suta de mii de galbeni [...], să te-mpelițezi din cap până-n călcâie în chip de om și să te duci pe pământ [...], să te căsătorești și să trăiești cu nevasta zece ani [...] și să te-ntorci să-mi dai socoteală una câte una de toate pân câte ai fost trecut ca om însurat...” Ucigă-l-Crucea își făcu repede planul: „Știi ce?... Am să mă duc la București... cunosc orașul... (că mai umblase de multe ori p-acolo), e loc de petrecere. Banul e scump; învârtit bine, aduce peste sută la sută.” Este orașul unde, luând de nevastă pe Acrivița, care din drăgălașă ajunge în scurtă vreme, „aspră” și cu „darul foițelor”, Aghiuță însuși dă de dracu.

Revenind la realitate, s-o spunem pe șleau: tânărul Caragiale a văzut prima dată Bucureștii venind cu poștalionul. La 1868 „Belgia Orientului” încă n-avea căi ferate, așa încât la acea dată n-ai fi avut cum s-o-ntorci ca la Ploiești.

În același an, Capitala noastră n-avea nici canalizare, nici tramvai, nici monumente publice, iar străzile centrale erau prost (dar scump) pavate. Calea Victoriei nu devenise încă loc de promenadă, fiindcă nu avea trotuare: lumea bună trecea pe aici doar în trăsură, iar comercianții ambulanți și slujbașii mărunți se lipeau de ziduri la trecerea grăbitelor vehicule.

Ce preocupări și ce nevoi aveau bucureștenii?

Acum 130 de ani, industria Capitalei tânărului Regat al României se putea mândri cu două fabrici de băuturi spirtoase, cu două fabrici de bere, cu o fabrică de apă gazoasă (pe șleau, sifon pentru șprițuri), cu o manufactură a tutunului, cu două fabrici de chibrituri (pentru aprins țigarele), cu două fabrici de biliarde (pentru dotarea marilor cafenele). Cărți de joc se găseau la distribuitorul din Lipscani.

Pentru deplasarea confortabilă a celor interesați de cele de mai sus, exista în București și o fabrică de trăsuri de lux!

În schimb, Capitala avea o singură topitorie de fier (Lemaître).

Lăsând deoparte răutățile, trebuie spus că în București funcționau și trei fabrici de materiale de construcție: orașul creștea văzând cu ochii. Vorbim de un adevărat boom imobiliar la acel sfârșit de veac. Spre 1900, cu modele deopotrivă franțuzești și nemțești fața orașului se schimbase, așa încât pentru o moftangioaică erau „numai două orașe în care poate trăi cineva: Paris și Bukarest!”.

Împăratul Franz Josef avea să fie și el plăcut impresionat de tânărul Regat și de Capitala sa: „Un împărat venerabil ne face onoarea unei vizite oficiale și nu-i vine să-și crează ochilor când vede înfățișarea strălucitoare a tânărului stat român; iar state mai bătrâne și puternice nu-și stăpânesc expresia unei fâțișe invidii față cu succesele noastre “.

Construcțiile noi păstrează liniile curbe, care fac parte din natura noastră șovăielnică: Caragiale prevede că, peste ani, pe lângă alte lucruri de ne-nțeles, „arheologul ar mai constata la epoca noastră o deosebită repulsiune pentru monotonia liniei drepte, [...] aproape un cult pentru liniile și formele capricioase, adică strâmbe, [...] mersul stradelor, [...] fizionomia piețelor, [...] Palatul Regal, care e strâmb, ca și casele cetățenilor, [...] Palatul Poștelor, care e strâmb; Palatul Municipal, Palatul Poliției, Palatul Județului, Palatul Finanțelor, cari sunt strâmbe; Teatrul Național, Palatul Ateneului, Palatul Academiei, cari sunt strâmbe. [...] Puterea acestei pasiuni de strâmb se va vedea cât a fost de irezistibilă mai cu seamă la Teatrul Național [...]. Toate strâmbe... toate.”

Orașul este încă dezvoltat inegal. La câțiva pași de centrul cu prăvălii scumpe și hoteluri de lux începe mizeria. Ziariștilor de eprubetă care-și dau cu părerea despre gravele probleme ale țării Caragiale le recomandă să lase centrul și să vadă mahalalele sordide, cu străzi desfundate, pe care nici sacagiii nu pot intra de hârtoape și noroi, și apoi satele unde localnicii stau în bordeie, sub pământ: „Pentru dv. țara se coprinde în culoarea de roșu a Bucureștilor; aci sunt cafenelele și cofetăriile unde studiați România, aci sunt redacțiile unde vă sugeți din^ vârful degetului articolele dv.”

Bucureștenii lui Caragiale sunt nu doar cartofori, superficiali, leneși, neserioși, nesinceri, clevetitori, ci și iubitori de băutură. De aceea, două din liniile tramvaiului cu cai au avut capătul, firește, la marile berării ale fabricilor Oppler și Luther.

Dar cum arăta proaspătul bucureștean Caragiale? Iată portretul care, deși făcut de un neprieten, nu e, probabil, prea departe de realitate: Încă de la 1872, consumatorii unor berării din Capitală au avut ocazia să salute sosirea între dâșii a unui tânăr zgomotos, spirit bizar ce părea destinat, în cazul când s-ar fi devotat literelor sau artelor, a fi cu totul original. În adevăr, înfățișarea acestui tânăr, gesturile lui repezi, zâmbetul sarcastic la colțul buzelor, vocea sa totdeauna întărită și batjocoritoare, cât și argumentarea sa filosofică, atrăgeau lesne atențiunea...”

Acel tânăr tocmai deschidea larg ochii și avea să surprindă, în cel mai realist tablou, orașul și societatea de atunci.

«Omul era demonic în vorbire, cu un debit nesecat, cu o fantezie stârnită și întreținută de prezența uimită a ascultătorilor. Înapoia ochelarilor, ochii de miop sfredeleau și se mișcau ca argintul viu. Fața se crispa actoricește, brațele și trunchiul intrau în convulsii, răspunzând, cu automatism de reflexe, dialecticei pasionate. Era însă o pasiune rece, a unei inteligențe mobile și nestatornice, variind în păreri după toane. Un amestec bizar de bun simț fundamental și de căutare a paradoxului, pentru plăcerea de a contrazice și ului. Caragiale reedita aievea pe „Nepotul lui Rameau”. Stăpânea, ca un actor, mijloacele simulării în convingeri și simțiri, în înduioșare și patetism.»

Șerban Cioculescu (Portret olograf cu care se deschide remarcabila monografie *Viața lui I.L. Caragiale - Caragialiana*), Editura Eminescu, București, 1977.

«Ceea ce așează dramaturgia lui Caragiale în sfera universalității este felul cu totul original, virtuozitatea în mânăuirea mijloacelor specifice genului (conflict, replică, indicații scenice) asupra cărora ne-am oprit mai sus. În legătură cu aceste atribute merită să ne reamintim una din scenele Noptii furtunoase, și anume aceea unde Dumitrache și Ipingescu, stârniți de lectura unui articol incoerent, schimbă „reflecții” politice. Din numai câteva replici realizăm tipul negustorului ignar dar orgolios până la brutalitate. Individualizarea cu ajutorul comicului de limbaj are în Caragiale pe cel mai iscusit autor dramatic român și unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai genului în literatura universală. Locvacitatea, limbuția patriotardă, petardele oratorice ale lui Nae Cațavencu sunt un mod de exprimare propriu burgheziei liberale, după cum verbul împiedicat, emisiunea intermitentă a unui Agamiță Dandanache dezvăluie felonia frecventă în cadrul aceleiași lumi. Ticurile, formulele osificate din vorbirea unor personaje constituie, așadar, un element de satiră în plus. Nici un alt scriitor român nu a surprins cu atâta acuitate ca autorul Scrisorii pierdute fenomenul social-politic din ultimele decenii ale veacului trecut și începutul veacului al XX-lea. Aceste calități au făcut ca opera dramatică a lui Caragiale - uriaș tablou hoghathian - să reprezinte un apogeu al literaturii noastre.»

Liviu Călin – Recitind clasicii

«Între Comedii și Momente se așază răstimpul unei generații, împrejurare confirmată și de cronologia operelor, dacă ne gândim că Comediile sunt scrise între 1877 și 1885, în timp ce Momentele în cea mai mare parte a lor sunt compuse începând din 1899. Dar ca și Momentele, Comediile nu conțin în genere nici o asprime, atmosfera rămâne împăcată încât verva ironică a scriitorului nu trece dincolo de sublinierea unui comic de situații. O singură dată în teatrul său, satira lui Caragiale a devenit mai crudă, în O scrisoare pierdută și o singură dată în povestirile sale, satira ni se pare amară, în Grand Hotel „Victoria Română”. În această din urmă bucată, evocarea unei nopți petrecute într-un atroce hotel al unui oraș de provincie ne face să simțim ceva ca un curent de tristețe și deznădejde trecând prin sufletul scriitorului. În O scrisoare pierdută, satira instituțiilor noastre democratice, funcționând fără sprijinul educației interioare a omului chemat să se bucure de binefacerile lui, neadevărul regimului politic al vremii, relevat de atâtea ori de critica “junimistă, se ascute în viziunea „cetățeanului turmentat personaj construit cu largi mijloace de stilizare tipizată, în comedia molierescă, în care este înfățișat martorul naiv, dezinteresat și perplex al farsei politice, omul anonim din marea mulțime nesocotită.

Caragiale este un observator lucid și exact, dar materialul observațiilor sale nu rămâne niciodată în stare de pulbere infinitesimală, ci se adună în viziunile unor caractere tipice. Realismul tipic este formula lui artistică. Estetica lui coincide însă cu aceea a clasicismului numai pe porțiuni mărginite, căci în lucrarea de reliefare a tipicului, el nu simplifică imaginea omului, până a nu reține din ea decât singurele ei trăsături general-umane, așa cum fac clasicii. Pe primul plan al creațiilor sale stă omul social și numai într-un plan mai adânc, susținându-l pe acela, apare caracterul omenesc general. Trahanache, Cațavencu, Zoița, Farfuridi, Agamiță Dandanache sunt actorii comediei politice în jurul anului 1870, notabilități ale provinciei, oameni ai vremii și ai locului lor, dar în același timp Trahanache este un vanitos naiv, Cațavencu o canalie. Zoița o femeie voluntară, Farfuridi un prost, Dandanache un imbecil șiret. Caragiale era deplin conștient de perspectiva generalizatoare asupra căreia se întindea pictura personajelor sale. În timp ce compunea O scrisoare pierdută (după cum o știm din amintirile lui I. Suchianu), Caragiale se întreba cine trebuie să învingă în duelul electoral constituind materia piesei. Un moment el oscilează între Cațavencu și Farfuridi, dar în cele din urmă el se decide pentru Dandanache, personajul „mai prost ca Farfuridi și mai canalie decât Cațavencu Caragiale își vedea deci oamenii în valori generale, în expresiile lor simplificate, după modelul marei comedii clasice. Totuși, în picturile sale, generalul nu sacrifică cu totul individualul: cele două aspecte ajung să se echilibreze dând figurilor lor un volum mai amplu, o materialitate mai bogată decât aceea a personajelor clasice propriu-zise, țintind către schematism. Noua viziune realistă a omului, legat de spațiu și de timp, a intrat deci cu contribuția sa în tehnica literară a scriitorului nostru.»

Tudor Vianu - Studii de literatură română.

(Cap. I.L. Caragiale), Editura didactică și pedagogică, București, 1965, pp. 349-350.

Drama de... pică

Cele trei mari defecte care stau la rădăcina relelor acestei lumi, sunt, nu neapărat în aceasta ordine, dragostea pentru putere, dragostea pentru bani și dragostea pentru alt partener de „joacă”, decât cel oficial. Să luăm de exemplu „O scrisoare pierdută” a conului lancu și să o descifrăm în cheia propusă mai sus: putere, bani, adulter. Toate trei sunt prezente în povestea savuroasă a fraierului, a ticălosului și a Mesalinei. Întotdeauna m-a frapat, mă refer la maturitate, copil fiind eram desigur un naiv, autenticitatea, realismul și mai ales actualitatea subiectului. Și deși aceia dintre noi care se declară puritani, le incriminează, ele fac parte din ființa noastră. Ne naștem cu ele! Nu mă credeți? Dragostea pentru putere nu este nimic mai mult decât o consecință a instinctului de conservare, de supraviețuire, care nu face altceva decât să ne împingă toată viața spre poziții sociale în care să dominăm spre a ne securiza modul de viață. Desigur același instinct ne împinge să ridicăm mâinile deasupra capului atunci când cineva ne amenință cu o ghioagă, același instinct, mecanisme de răspuns diferite. Această sete de putere e vizibilă la toate personajele din piesă: Tipătescu vrea să-și păstreze poziția de prefect sau și mai bine poate un post de ministru în capitală, Trahanache consideră ca funcția de președinte al partidului e pe viață și vrea aprecierea Bucureștiului, conservând influența de care dispune, prin alegerea unui candidat ghidonat de el, Zoe se vrea eminența cenușie a puterii și nu numai că vrea, dar și este, prin controlul pe care-l exercită asupra capilor puterii, soțul Trahanache și amantul Tipătescu. Cațavencu vrea să mai urce o treaptă și să se aleagă parlamentar, iar Brânzovenescu și Farfuridi, nici ei nu vor altceva decât să fie în zona de decizie, culegând ce și cum se va ivi. Pristanda trage și el pentru cei care-i dau o pâine de mâncat. Fiecare vrea să păstreze sau să conserve ceva...În fine, cetățeanul turmentat este chintesența românului ideal: jovial, cumsecade și mai ales beat!

Rândurile de mai sus, sunt o prezentare elegantă a unor oameni și fapte extrem de prozaice. Ei sunt niște tâlhari fără nici un fel de principii sau moralitate, iar ea e o pițipoancă obsedată că o află târgul, dar incitată precum voyeurii, să continue sub presiunea plăcerii provocate de adrenalină. În concluzie, un subiect pe care nu l-aș recomanda minorilor!

Dar marea artă a maestrului Caragiale a fost să transforme o sordidă poveste de viață, într-un elogiu adus ironiei. Cum este posibil să-i compătimești în acest timp și pe Zoe și pe Trahanache?! E adevărat că ochiul interior rulează imagini din piesa în care Mariana Mihuț o umanizează pe această Mesalina, până într-acolo încât viciul se transformă într-o slăbiciune demnă de compătimirea spectatorului. Iar soțul care girează matrapazlăcurile din interiorul partidului, îl vedem ca pe o victimă a antipaticului și insidiosului nea Nae Cațavencu. Și așa mai departe...Toate personajele au parte de această dualitate călău-victimă, depășind anatema inițială a viciilor fiecăruia, grație relațiilor dintre personaje.

Se prea poate ca marele Caragiale, atunci când a scris piesa, să fi fost afectat de experiența triumphiului amoros din care făcuse parte alături de Eminescu și Veronica Micle. Trădarea prietenului nu-i era străină lui Caragiale și poate o frântură din traumele celor trei se întrezărește într-o Scrisoare pierdută. Dar până la urmă important este zâmbetul care înflorește în sufletul cititorului sau al spectatorului atunci când pedeapsa vine în persoana lui Agamiță Dandanache, precum o baligă în care calci și nicidecum un trăsnet pogorât din cer.

Aprob pozitiv, coane Iancule!

Caragiale

Caragiale

Circumstanțe istorice au împiedicat la noi cultivarea artelor frumoase în modul european, precum au împiedicat-o în tot Orientul Europei; aci n-a putut străbate vîntul Renașterii și, aproape patru veacuri, de altă lumină nu s-a putut bucura lumea de aci decît de slabele licăriri ale candelii bizantine, întunecate și acelea de palida și firoasa semilună.

De cîte ori auz pe cineva văicărindu-se că literele și artele frumoase nu sînt încurajate la noi, îi spun: poate că ai dreptate întrucîtva, dar, în orice caz, vinovatul sau mai bine vinovații pentru aceasta trebuie căutați nu între public, nu în societate, ci între aceia care le profesează.

*

Păcatul nenorocit care domnește în literatura noastră, așa de nenorocită și fără acest păcat, și care consistă în a împărți și clasifica producerile literare după grupări de găște interesate, după simpatii personale și după asociațiuni de asigurare mutuală a admirațiunii între mici vanitoși, decernînd testimonii

de talent, ori pronunțînd hotărîri de incapacitate deosebiților noștri scriitori...

*

Noi, românii, sîntem o lume în care, dacă nu se face ori nu se gîndește prea mult, ne putem mîndri că cel puțin se discută foarte mult.

*

Și apoi în toate colțurile de la fiecare răspîntie, începînd de cum înserează, chiuiesc pînă la ziuă, toată noaptea, [în] cîte o așa-numită cafe-chantant, instituțiune publică dezmierdătoare, introdusă la noi numai și numai spre nobilul scop d-a susține la înălțimea lor moravurile publice. Aci, făcîndu-și cura de trîndăvie - care ne priește foarte bine, să nu vă fie cu supărare - așezat la o masă și-nainte-i c-un pahar cu bere, ce neconținut se deșartă și se umple la loc, cetățeanul român găsește fără greutate mijlocul cum să-și înece necazul, să-și stimuleze simțămintele naționale, să-și înavuțească spiritul și să-și dea zbor veselei fantezii, petrecînd pașnic cîte zece sau douăsprezece ore pe fiecare noapte. O, Doamne, sînt foarte lungi nopțile de iarnă.

E foarte greu, așa gîndesc eu, să scrii românește; nu doar pentru limba românească, fiindcă și în limba noastră se poate spune frumos orice adevăr; ci pentru lumea românească, în fața căreia nu orice adevăr trebuie spus, fie spus cît de frumos - ba, încă mai ales atunci...

Nu e vorba - în lumea toată, totdeauna, nu s-au putut și nu se vor putea spune toate adevărurile; dar nu crez să fie pe lume multe locuri unde să se poată spune mai puține decît la noi.

- De ce oare?

- Foarte simplu: fiindcă la noi din cale-afară multe adevăruri sînt supărătoare, stricătoare, primejdioase.

- Lumii-ntregi?

- Nu lumii-ntregi, ci unei părți din lume, care e mai puternică decît lumea toată.

- O parte mai puternică decît toată lumea? cum se poate?

- Se poate foarte lesne...

- ?

- Fiindcă toată lumea este mai slabă decît acea parte. Și acesta e temeiul oricărei tiranii.

Galațiul, așa cum mi-l amintesc

SÂNDEL DUMITRU

Motto:

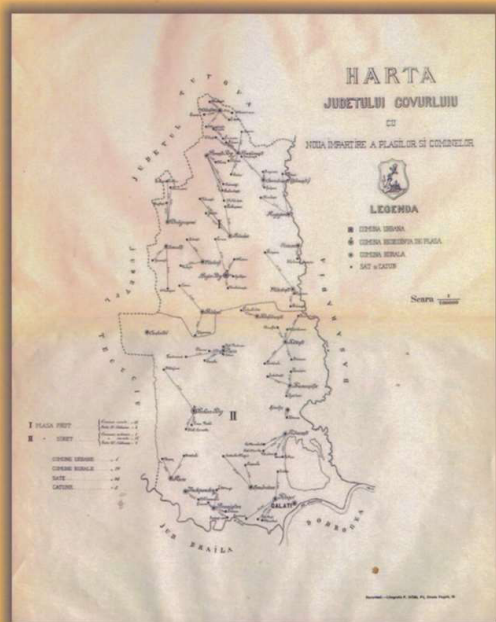
”Cei care cunosc adevărul nu sunt egali cu cei care îl iubesc” **CONFUCIUS**

Îl știam pe SÂNDEL DUMITRU de ceva ani. Rubicond, plin de înțelepciune, autor de gesturi umanitare rare în aceste timpuri (n.r. a cedat un rinichi fiului său pentru ca acesta să trăiască), prieten de vreme bună, dar și de vreme rea, un interlocutor agreabil la orice șuetă, cum au fost zecile din atelierul pictorului Teodor Vișan, prieten comun, cu o minte iscoditoare ce-i clocește proiecte mărețe la care nu s-a gândit nimeni până acum. Exemple sunt cu duiumul, deși unul recent le depășește ca grandoare pe toate. Fostul lider sindical, s-a gândit la o serie de nu mai puțin zece volume grupate sub genericul ”Galațiul, așa cum mi-l amintesc”. Sunt amintiri și impresii personale și ale altora despre Galați și sudul Moldovei. Volume dedicate părinților săi, Vasilica și Costin, ”pentru dragostea cu care m-au crescut și pentru că mi-au fost mereu niște icoane sfinte, o pildă vie de noblețe și mare bogăție sufletească dezinteresată, de dumnezeiască mărinimie, de o aleasă virtute, de abnegație și de devotament total, de un nesfârșit spirit de sacrificiu pentru copiii lor”. Și motto-ul ales din eminescianul ”Mai am un singur dor”, este mai mult decât inspirată.

Dacă mintea nu-mi joacă feste, doar academicianul IOAN CAPROȘU a publicat documente similare despre Iași, culegeri de documente vechi, Domnia Sa fiind titularul catedrei de istorie academică, un specialist de necontestat de istorie medievală, cunoscut de autor, după cum am aflat, în urmă cu ceva ani, la o întâlnire profesională organizată la Brăila de profesorul și academicianul IONEL CÂNDEA, o altă somitate în materie. Academicianul a publicat zeci de volume documentare, însoțite de comentarii, despre viața Capitalei Culturale a Moldovei, atingerii cu documentele împrejurimilor la istoria orașului, între 1408-1790, carte de înțelepciune apărută mai întâi la Editura Dosoftei în 1999, fiind apoi reeditată tot la o editură din zonă în 2008. În colaborare cu DAN BĂDĂRĂU, academicianul a mai scos două ediții la Editura Junimea în 1974, apoi aceasta fiind reeditată în 2007, despre ”lașul vechilor zidiri până la 1821”. SÂNDEL DUMITRU este unul dintre noii reprezentanți ai școlii istorice locale, apărută de vreo

trei decenii, care a purces să construiască acest proiect ambițios. Se pretinde din stirpea unui ȘTEFAN STANCIU sau PAUL PĂLTĂNEA, două nestemate ale actului istoriografie slobozit de constrângerile dogmelor și canoanelor politice, încercând să reînnoade tradiția și să regăsească drumul către obiectivitate și rigoare științifică. El este din anul 2006 membru permanent al „Comisiei pentru Istoria Orașelor din România”, subordonată „Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române”. „Galațiul, așa cum mi-l amintesc” a fost considerată, după apariția la ed. Istros a Muzeului Carol I al Brăilei a primelor două volume în 2012 și 2013, între cele mai importante lucrări publicate până atunci de istorie a orașelor și este propusă pentru diverse premii ale Academiei Române. E o mare diferență între o carte de istorie și o carte despre istoria unui loc, cu tot ce a putut strânge și vedea, cu sâng inimaginabil, Sândel Dumitru, în cartea sa „Galațiul, așa cum mi-l amintesc”. E adevărat și că sintezele n-au lipsit de-a lungul vremurilor Galațiului, de la cele ale lui MOISE N. PACU, GR. TRANCU IAȘI, H.N. MUNTEANU-BÂRLAD, NICOLAE IORGA, la IOAN BREZEANU, CONSTANTIN GH. MARINESCU, GH. ȘTEFĂNESCU sau mai recent veniții ADRIAN POHRIB sau CRISTIAN CĂLDĂRARU. Cea mai amplă istorie a Galaților scrisă vreodată și care fără îndoială va fi dificil măcar de egalat se deschide cu un prim volum, cu ample și exacte note de subsol, pornind de la valurile de pământ până la hărțile, cu sau fără greșeli ori omisiuni, de până în 1700. O astfel de lucrare nu am avut niciodată oferită spre lectură. Aflu că vor fi nu mai puțin de 10 volume, din care deja au apărut opt, ultimele două recent, iar numai pentru scrierea primelor patru, a fost nevoie de un deceniu. Dacă până acum informațiile istorice ne erau furnizate sec, pe tipul flash-urilor din desenele animate, de data aceasta avem parte de relatări literare, dulci prin limba folosită, mult mai facile de memorat pentru elevi, studenți, dar chiar și pentru cititorii de toate vârstele, care au ce să piardă dacă nu vor intra în posesia seriei lui DUMITRU SÂNDEL, adevărată Biblie a Galațiului, dacă te consideri gălățean get-beget. Ca și noi, alții au citit și subliniat caracterul de noutate al modului de prezentare, vastitatea ei istorică, acribia autorului de a ajunge la orice document de interes,

SÂNDEL DUMITRU

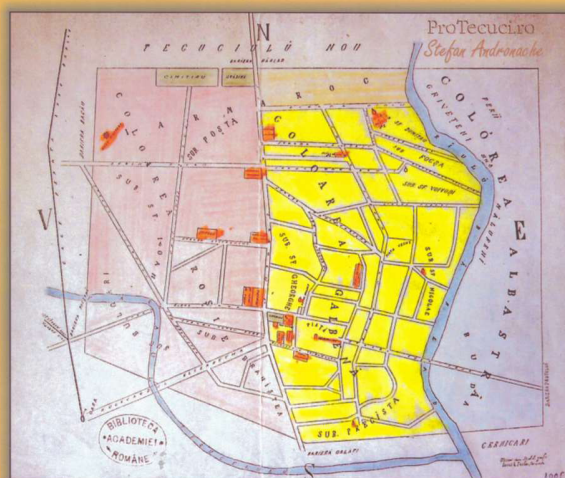
Galațiul, așa cum mi-l amintesc

Volumul VII

- despre Galați și sudul Moldovei -

Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos

SÂNDEL DUMITRU

Galațiul, așa cum mi-l amintesc

Volumul VIII

- despre Galați și sudul Moldovei -

Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos

ținuta de înaltă clasă istorică a cercetării, care înfruntă istorici reputați și secole de superficialitate în cercetarea istorică, modul foarte hotărât, clar și elastic în același timp(,) de abordare ale problemelor spinoase și insuficient de atent cercetate din istoria Galațiului, dar și ținuta literară absolut remarcabilă (spun acad. Eugen Simion, Mihai Cimpoi) a unei cărți care poate fi asemănată parțial cu „Trecute vieți de Doamne și Domnițe” (Editura „Universul” 1941) a celebrului Constantin Gane, (între cei care o consideră o excelentă lucrare istorică și literară fiind acad. Ionel Căndea, Solomon Marcus, Ioan Pop, Ioan Caproșu, Mihai Maxim etc). Cartea este un exemplu de seriozitate în cercetarea științifică a istoriei Galațiului, autorul fiind ajutat de buna sa cunoaștere a limbilor germană, franceză, latină, rusă, greaca veche și aramaica, precum și de o solidă cultură, față de care și-au exprimat admirația profesorii Ionel Căndea, Paul Păltănea, Andrei Pleșu, Andrei Marga, Horațiu Mazilu, Constantin Frosin, Ionel Necula, Paulina Paulescu etc. Este meritul incontestabil al profesorului și academicianului brăilean Ionel Căndea, cel care l-a descoperit pe autor lucrând în preajma profesorului Paul Păltănea și care, după trecerea acestuia în neființă, l-a încurajat și l-a publicat la editura „Istros”

a Muzeului Brăilei Carol I, una dintre cele mai reputate edituri a cărții de istorie din țară, de a-l fi prezentat marilor istorici ai zilei ca pe un cercetător solid și de mare viitor. De remarcat este și sprijinul, competent și continuu, dat de cercetătorul I de la Muzeul Brăilei, arheologul Costin Croitoru și întreaga echipă de cercetători ai acestui muzeu deosebit. Când o carte despre istoria Galațiului se publică întâi la Brăila și la distanță de câțiva ani deabia apare și la Galați, ar trebui să tragem concluziile și învățămintele cuvenite. Una peste alta este cea mai vastă lucrare despre orașul Galați și sudul Moldovei. Trebuie spus că primul editor care a publicat o lucrare a autorului a fost poetul Stelian (deși unii folosesc apelativul Sterian) Vicol în anul 2005 în revista Porto Franco, iar ziarul Viața Liberă publică un studiu despre o lucrare a autorului sub iscălitura poetului și publicistului Ion Manea în 2006. Profesorul univ. Constantin Frosin, desemnat „Cercetătorul Anului 2015” de către Oxford Summit of Leaders „Science and Education”, a publicat cronici despre autor în revista de cultură „Le Courier International de la Francophilie”, astfel că autorul este bine cunoscut în lumea științifică europeană vorbitoare de limbă franceză și germană. În concluzie, cartea-fluviu este fără discuție o mare realizare în domeniul

istoriei a unui gălățean autentic, iar orașul nu poate sta absent la acest eveniment, dacă se respectă ca oraș care găzduiește două universități. Prof. univ. Dr. Ionel CÂNDEA, managerul Muzeului Brăila „Carol I”, vorbind despre aceste ultime două volume ale lui SÂNDEL DUMITRU, apărute prin grija Editurii Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, afirma: Documentele, memoriile în accepțiunea originală a autorului, sunt întregite în chip fericit de o serie de imagini cu o relevanță aparte pentru urbe și ce va fi fost ea în vremurile de altădată. Toate aceste instrumente de lucru pe care autorul le stăpânește cu măiestrie reușesc să transpună cititorul în „contextul istoric”.

Pe coperta volumului VII este harta județului Covurlui din 1903. Cartea acestui autor absolut atipic cu o operă cu totul atipică, caracterizat de Prof. Univ. Dr. Nicolae Dobrovici Bacalbașa, drept „un Papillon la scara României”, cu o cultură absolut remarcabilă, care și-a găsit din istoria locală o nișă inedită. Lucrarea, pentru unii mai ales datorită sutelor de note din subsolurile celor 475 de pagini, suferă de gigantism, la fel ca încercările lui Bogdan Petriceicu-Hașdeu, ba chiar este și labirintică, dar deschide oricărui iubitor de istorie locală „o gigantică floare cu nectar rar”. Volumul VIII, pe copertă cu harta Tecuciului din prima jumătate a secolului al XIX-lea, are un număr similar de pagini ca precedentul, confirmă că proiectul editorial al acestui mare om al culturii și istoriei gălățene, harnic și meticolos, ale cărui lucrări au umplut cu folos un raft de bibliotecă publică. Inteligența sa nativă de scriitor extrem de rar de catalogat, cu personalitate distinctă, își duce scrisul până la limita și dincolo a eseului, textul devine poveste, mai ales în aceste vremuri tulburi când avem nevoie mai mult ca oricând de legitimitate istorică, dublată de suport științific. Succes nu-i urăm pentru că deja se bucură de el din plin, dar abia așteptăm să-i citim cu nesaț ultimele două volume din gigantul proiect, dar și alte lucrări girate de Domnia Sa.

Prof. univ. asoc. Pompiliu Comșa

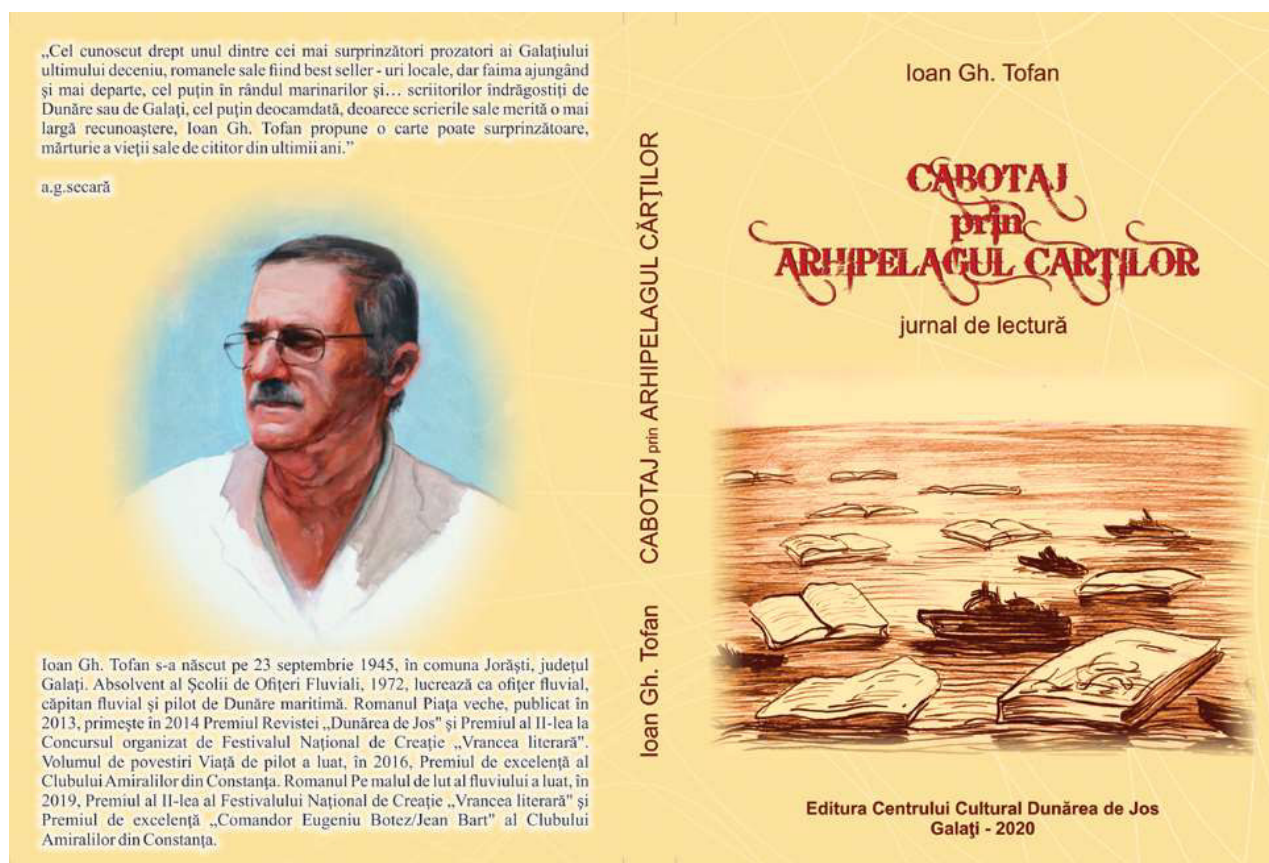
O nouă carte a scriitorului IOAN GH. TOFAN: „Cabotaj prin arhipelagul cărților. Jurnal de lectură”

Recent, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” a editat un nou volum semnat de scriitorul Ioan Gh. Tofan, „Cabotaj prin arhipelagul cărților. Jurnal de lectură”, o culegere, de fapt a unor recenzii, unele publicate, altele prezentate la Salonul literar „AXIS LIBRI” sau la cenaclul „Noduri și semne”. Dar înmănunchiate într-un volum, aceste exegeze literare sunt un real deliciu pentru lectură.

Rar ne e dat să citim o sinteză a cărților și a vieții autorilor lor, împletită cu amintiri și experiențe personale interesante ca această invitație la lectură atractivă și mai apropiată de sufletul oricărui cititor, fără eufemisme și sintagme greoaie, fără etalare a unei culturi sofisticate. Ioan Gh. Tofan intră în miezul lucrurilor firești, prietenește chiar. O face nu de pe podiumul necruțat al criticului, ci din fotoliul cititorului avizat, cu multe lecturi în spate, care știe să compare, să analizeze și să îndemne ca și alții să experimenteze universul pe care îl străbate el, citind.

Pentru cine nu știe, Ioan Gh. Tofan este autorul best-seller-ului „Piața veche”, roman publicat în 2013, pentru care a primit, în 2014, Premiul Revistei „Dunărea de Jos” și Premiul al II-lea la Concursul Festivalului Național de Creație „Vrancea literară”. A mai publicat un volum de povestiri marinărești, „Viață de pilot”, premiat și acesta cu Premiul de excelență al Clubului Amiralilor din Constanța și, de asemenea, romanul „Pe malul de lut al fluviului”, carte premiată cu Premiul al II-lea, în 2019, la Festivalul Național de Creație „Vrancea literară” și Premiul de excelență „C-dor Eugeniu Botez/ Jean Bart” al Clubului Amiralilor din Constanța.

Ioan Gh. Tofan surprinde prin originalitate și vasta cultură dobândită cu ajutorul unor lecturi începute, după propria-i mărturisire, „din elementară”, continuate mai cu sârg în armată și mai apoi, în cariera lui de pilot de Dunăre maritimă, la bordul navelor, în orele libere sau de nesomn. Casa lui a fost întotdeauna plină cu

cărți, pe care, când nu avea o bibliotecă, le rezema de pereți... Și, din foamea aceasta pentru citit s-a născut și dorința de a așterne el însuși pe hârtie propriile impresii, propriile trăiri și experiențe de viață. Așa au apărut cărțile cu care el se mândrește acum, care i-au adus recunoașterea și mulțumirea sufletească pe care ți-o dă sentimentul că, uite, n-ai trăit degeaba pe lumea asta.

Ioan Gh. Tofan este un călător prin excelență, care s-a identificat cu călătoriile sale, reale sau imaginare. Ceea ce veți citi acum este, de fapt, un „Jurnal de bord”. Călătoria prin lectură ori prin propria creație este o aventură extraordinară. Așa și-a făcut prieteni de-o seamă cu preocupările sale, așa s-au născut acele lungi dezbateri literare, care pe vremea vechilor cenacluri din Galați constituiau pâinea și sarea scriitorilor profesioniști sau în formare, la care a participat și care i-au influențat avântul de a scrie.

Cărțile alese pentru acest volum sunt fie ale unor prieteni dragi sufletului său, fie ale unor autori pe care i-a îndrăgit și respectat pentru că au scris despre sau de pe mare, fie ale unor titani, ca Dostoievski, de care s-a îndrăgostit iremediabil după „Adolescentul” și i-a citit toată opera cu aviditate. Aici, abordează în special „însemnări din subterană”, o carte de introspecție și adâncă filosofie, la care merită să medităm. Autorii și cărțile lor sunt personajele principale ale acestui „cabotaj” (navigație de coastă, pentru cine nu știe). Nu vă voi spune cine sunt ei, rămâne să-i descoperiți.

Despre unii a scris cu recunoștință, despre alții cu recunoaștere. A făcut-o cu pricepere și minuțiozitate de artisan, deși, din mare modestie, spune că el nu este critic literar.

Dar ceea ce trebuie să-i recunoaștem scriitorului Ioan Gh. Tofan este o capacitate de observație demnă de un pilot care a condus nave maritime de mare tonaj pe îngustul Canal Sulina și pe meandrele de la Cotul Pisicii până la Galați și care știe cum să aprecieze și o proză de bună calitate și să o recomande și altora!

Violeta Ionescu

Caleidoscop Februarie

1 februarie 1966: A murit Buster Keaton, actor și regizor american de film. Celebru pentru filmele sale mute și pentru expresia sa stoică și imperturbabilă, a fost poreclit „Marele Chip de Piatră” fiind considerat „omul care n-a râs niciodată”.

2 februarie 1928: Apare revista „Bilete de Papagal” (până în 1945, în mai multe serii), sub direcția lui Tudor Arghezi.

2 februarie 1948: A murit Smaranda Brăescu, prima femeie parașutist cu brevet din România, campioană europeană și mondială la parașutism.

3 februarie 1966: Stația rusească automată „Luna 9”, lansată la 31 ianuarie 1966, a realizat prima aselenizare și a transmis imagini ale suprafeței lunare.

3 februarie 1468: A murit Johannes Gutenberg, inventatorul tiparului.

4 februarie 1909: Are loc, pe scena Teatrului Național din București, premiera piesei „Apus de soare” de Barbu Ștefănescu Delavrancea.

4 februarie 2004: Patru studenți de la Universitatea Harvard au lansat cunoscuta rețea de socializare Facebook din camera lor de cămin.

5 februarie 1990: A fost înființat la București Muzeul Țăranului Român, continuatorul muzeului de etnografie, artă națională, artă decorativă și industrială, inaugurat la 1 octombrie 1906.

5 februarie 2015: Tabloul Nafea Faa Ipoipo („Când te vei căsători?”), pictat de francezul Paul Gauguin în 1892 și care prezintă două fete din Tahiti, a fost vândut

pentru 300 de milioane de dolari, devenind cea mai scumpă operă de artă din istorie.

6 februarie 1898: A avut loc, la Paris, premiera „Poemei române” compusă de George Enescu. Este prima sa apariție publică în calitate de compozitor (la vârsta de 16 ani).

8 februarie 1859: Intrarea triumfală a lui Alexandru Ioan Cuza în București, după dubla sa alegere ca domn al Principatelor Române.

8 februarie 1916: Conform legendei, aflat la Zurich, în cafeneaua „Cabaret Voltaire”, scriitorul Tristan Tzara creează un nou curent de avangardă: dadaismul.

8 februarie 1828: S-a născut Jules Verne, scriitor francez, creator al romanului științific de anticipație.

10 februarie 1867: Are loc, la Iași, premiera piesei „Răzvan Vodă”, de B.P. Hașdeu, prima dramă istorică românească importantă.

10 februarie 1947: S-au semnat Tratatul de Pace de la Paris prin care se reglementa încheierea celui de-al Doilea Război Mondial.

10 februarie 1933: S-a născut Victor Rebengiuc, actor român de film, radio, teatru, televiziune și voce, care a adus o contribuție importantă la dezvoltarea teatrului și cinematografului românesc.

10 februarie 1837: A murit Aleksandr Pușkin, poet și dramaturg clasic rus din perioada romantică, considerat a fi cel mai mare poet rus și fondatorul literaturii ruse moderne.

11 februarie 1847: S-a născut Thomas Edison, inventator și cercetător american în domeniul electricității, a realizat telegraful, fonograful și microtelefonul, lampa cu incandescență.

12 februarie 1924: La New York are loc premiera lucrării simfonice Rapsodia albastră de George Gershwin.

12 februarie 1809: S-a născut naturalistul englez Charles Darwin, fondatorul teoriei evoluționiste.

12 februarie 1804: A murit filosoful german Immanuel Kant, socotit unul din cei mai mari filozofi din istoria culturii apusene. Prin fundamentarea idealismului critic, a exercitat o enormă influență asupra dezvoltării filozofiei în timpurile moderne.

13 februarie 1867: Dunărea Albastră a compozitorului Johann Strauss a fost prezentată în premieră la Viena, Austria.

13 februarie 1895: A fost brevetat Cinematograful Lumiere, aparat de filmat, de proiecție și de copiat, realizat de frații Louis și Auguste Lumiere. Prima

14 februarie 1888: A fost inaugurat Ateneul Român. Clădirea a fost construită între anii 1886 și 1888, prin stăruința lui Constantin Esarcu, după planurile arhitectului francez A. Galleron, pe bază de subscripție publică, sub lozinca „Dați un leu pentru Ateneu”.

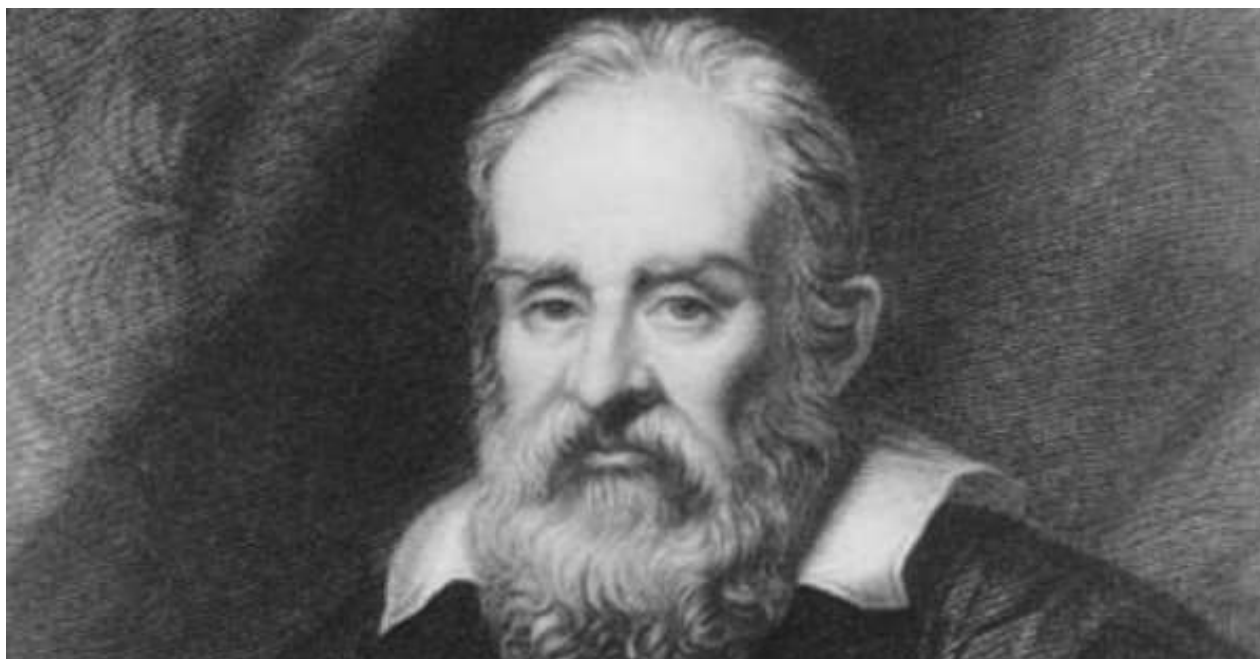
15 februarie 2005: Site-ul de conținut video YouTube a fost lansat pe Internet.

15 februarie 1564: S-a născut astronomul italian Galileo Galilei, autorul teoriei heliocentrismului.

15 februarie 1851: S-a născut Spiru Haret, renumit pentru organizarea învățământului modern românesc din funcția de ministru al educației.

18 februarie 1564: A murit Michelangelo Buonarroti, cel mai important artist în perioada de vârf a Renașterii Italiene. Geniul său universal este deopotrivă oglindit de pictură, desen, sculptură și arhitectură. A scris și poezii, în special în genul sonetului și madrigalului.

20 februarie 1938: A debutat, la postul de radio București, Maria Tănase, cea care va deveni simbolul cântecului popular românesc.

proiecție publică comercială a avut loc la 28 decembrie 1895, la Paris.

13 februarie 1852: S-a născut Ion Luca Caragiale, dramaturg, nuvelist, pamfletar, poet, scriitor, director de teatru, comentator politic și ziarist român.

Este considerat cel mai mare dramaturg român și unul dintre cei mai importanți scriitori români.

14 februarie 1876: Alexander Graham Bell a aplicat pentru un brevet pentru inventarea telefonului cu două ore înainte ca Elisha Gray să facă același lucru.

Mai târziu abia s-a descoperit că aparatul descris de Gray ar fi funcționat corect, în timp ce aparatul patentat de Bell nu ar fi funcționat în varianta inițială.

21 februarie 1947: A fost inventat aparatul de fotografiat la minut de către Edwin Herbert Land, în New York.

24 februarie 1870: S-a inaugurat, în prezența domnitorului, noua clădire a Monetăriei Statului, de pe Șoseaua Kiseleff nr.3, unde s-au bătut primii Caroli de aur (20 de lei), cu efigia lui Carol I, realizată de gravorul Kullbrich.

24 februarie 1955: S-a născut Steve Jobs, fondator Apple Inc, vizionar, inventator și om de afaceri.

25 februarie 1866: A avut loc debutul literar al lui Mihai Eminescu în revista Familia din Oradea, cu poezia “De-aș avea....”

CANTEMIR A FOST GĂLĂȚEAN!

Victor CILINCĂ

- fragment din cartea „Abecedar istoric gălățean”

„Galații este târgul cel mai vestit al întregii Dacii”, scria, acum trei veacuri, savantul Dimitrie Cantemir, referindu-se credem și la Transilvania, nu numai la Țările Române.

Istoricul și genealogistul gălățean (specialist în istoria marilor familii boierești și domnești care a găsit legături între conducătorii noștri și case regale europene) Dan Râpă Buicliu, care a cercetat scrieri ale domnitorului în arhive de la Sankt Petersburg, în Rusia, a susținut, în cadrul a mai multe colocvii de istorie, că savantul-domnitor s-a născut la Galați! într-adevăr, a descoperit, chiar în scrierile marelui cărturar, despre care se știa până recent că s-a născut într-un sat din județul Vaslui, că domnitorul iluminist a văzut lumina zilei chiar la noi la Galați! Unde de altfel a fost și botezat, chiar la, dispăruta azi, biserică Sfântul Dumitru de pe malul Dunării. (În timp ce Wikipedia încă menționează istorici care susțin că domnitorul s-a născut în satul Silișteni, actuala comună Dimitrie Cantemir, în județul Vaslui.)

Chiar iluministul Dimitrie Cantemir, ajuns sfetnic al țarului Rusiei, marele reformator Petru I, scrie despre nașterea sa într-o carte despre viața tatălui său.

Cantemir a domnit pe vremea când în Franța încă domnea Ludovic al XIV-lea, numit și „Regele soare”, pentru că în lunga sa domnie a reformat artele și știința și a făcut din țara sa o mare putere europeană, câștigând multe războaie. Războinic și el, țarul Petru I al Rusiei a adus în țara sa mare savanți, inventatori, meșteri și artiști, de la balerini la muzicieni, și-a dezvoltat armata, armamentul, flota de corăbii de război și a lăsat ca un testament dorința de a cuceri Constantinopolul, actualul Istanbul, înviind vechiul imperiu creștin al Bizanțului, dar și stăpânind astfel strâmtoarele care, fiind libere, lăseau corăbiilor posibilitatea de a trece din Marea Neagră în Mediterana, legând astfel vestul Europei de răsăritul acesteia. Sub influența Imperiului Britanic, turcii lăseau libere transporturile navale prin strâmtoarele Bosfor și Dardanele, stăpânite de ei...

Dimitrie Cantemir a fost de două ori domn (o dată, doar câteva luni, apoi timp de un an), a fost un apreciat autor de enciclopedii, istoric, scriitor, geograf, etnograf, lingvist și muzicolog, membru al Academiei de Științe din Berlin. A urmat mai întâi Academia Patriarhiei Ecumenice ortodoxe la Constantinopol,

unde a studiat și muzica. Tânărul Cantemir, în timpul șederii ca zălog la Constantinopol (tatăl său, Constantin Cantemir, ajunsese domn al Moldovei), nu numai că a studiat sunetele melodiilor turcești, dar a și inventat primul sistem de scriere a notelor muzicale (cu litere în loc de note) pentru turci, care nu aveau așa ceva. El a și compus muzică. Prințul prefera muzica orientală muzicii care se cânta în Europa și, cu toate că a luptat împotriva imperiului turcesc, a știut să aprecieze valorile culturale, științifice și organizatorice ale acestui colos care nu lăsa însă libertatea de a exista ca stat cu locuitori de aceeași limbă multor popoare, cum s-a întâmplat și în cazul românilor. A fost și ambasador la Istanbul.

Unirea lui Cantemir

Filosoful Constantin Barbu, care lucrează la un program de recuperare a manuscriselor (76 de lăzi cu documente!) lui Dimitrie Cantemir (prin copiere - scanare) din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe de la Moscova, spunea pentru ziarul „Timpul” de la Chișinău că a descoperit o scrisoare prin care domnitorul-savant se gândise la refacerea teritoriului în care se vorbea românește, pe care Mihai Viteazu a reușit doar vremelnic să-l unească. Este vorba despre „scrisoarea prin care Cantemir îi cerea Transilvania împăratului Austriei. Scriind că unește Transilvania cu Valahia și Moldova, punând Regatul Daciei în suzeranitate occidentală (împotriva puterii lui Ahmed al III-lea, omorătorul Brâncovenilor). Unirea celor trei țări române în Regatul vechii Dacii ar fi fost o adevărată și mare suveranitate. O genială punere în operă a Hronicului Vechimei româno-moldo-vlahilor”!

Savantul este recunoscut și azi peste tot în lume drept o mare personalitate renascentistă, cunoscut mai ales după ce a scris o uriașă lucrare științifică, unică, de referință pentru toată lumea occidentală, „Creșterea și descreșterea Imperiului Otoman” (numele, în latină, era „Historia incrementorum atque decrementorum aulae othomanicae”), tom enciclopedic (tipărit în Germania; din păcate, cu părți lipsă) care prevedea viitoarea decădere a imperiului turcilor aflați în plină glorie, deci într-un moment în care era aproape imposibil să ajungi la o astfel de concluzie, cu vreo două veacuri ca aceasta să se și întâmple, el având o extraordinară viziune bazată pe observațiile făcute încă din vremea în care locuise la Istanbul, ca zălog domnesc, ostatec bine tratat, în timpul domniei tatălui. Poate de aceea Dimitrie a ales să facă o alianță cu o altă foarte

mare putere militară a timpului, gândind o alianță cu rușii: simțea că Imperiu Otoman se va prăbuși cândva. Și scrisese aceasta într-un moment în care turcii constituiau încă o foarte mare putere, Dimitrie Cantemir s-a aliat deci, împotriva Imperiului Otoman, cu o altă mare putere, cea a Imperiului rus condus de țarul Petru I, rămas în istorie drept Petru cel Mare, imperiu care se dezvoltă pe atunci, cumpărând specialiști și tehnologie din Occident, dezvoltând arhitectura și industriile, dar și navigația, armata și cultura.

Reforma Imperiului Otoman a început oficial cu aproape un deceniu înainte de declanșarea Revoluției de la '48 în Europa, reformă, îmbunătățire administrativă, socială și de idei cunoscută sub numele de „Tanzimat”, adică „Reorganizare” (a fost stabilită printr-un firman, adică decret imperial, numit „Tanzimât Fermâm”, adică Firmanul reorganizării). După modelul european, sub lozinca „libertate, egalitate, fraternitate”, reforma a adus instituții noi, adoptarea unei birocratii funcționărești, deschiderea de universități, egalitatea în drepturi (cel puțin legea prevedea aceasta) a tuturor etniilor și a oamenilor din toate religiile imperiului, care îngloba, după cum știți, și mai multe țări mici devenite mai apoi, ca și România, state independente. Modernizarea aceasta, care a ținut până aproape de Războiul de Independență de la 1877, când țările române au reușit să devină libere față de Imperiu, micșora și puterea religioasă în statul turc. Paradoxal, reforma turcească a dus mai apoi la o slăbire a puterii imperiului și în final la desființarea lui. Așa cum înainte cu multă vreme a pierit și imperiul grec al lui Alexandru Macedon, apoi Imperiul Roman și, în vremurile noastre, „imperiul” sovietic - URSS.

Legat de ținutul Galaților, marele istoric Nicolae Iorga nota în cartea sa „Istoria românilor prin călători” că domnitorul intenționase să facă... săpături arheologice aici, încercând să afle mai multe despre Valul lui Traian! Astfel, spune Iorga, în „Descriptio Moldaviae” (titlul tradus în românește chiar de autorul cărții, Dimitrie Cantemir, prin „Cartea hotărârii Moldovei”), savantul „vorbește de săpăturile pe care le-a orânduit să se facă în vecinătatea Galaților. Când a fost în expediția de la Petrovardin, în timpul luptelor cu Eugeniu de Savoia, a însemnat un val de pământ pe care l-a pus în legătură cu valul lui Traian.” Ocupat cu războiul, domnitorul a știut să dea importanță și istoriei, ceea ce nu prea facem astăzi noi, ocupați cu lucruri mult mai puțin importante... Prințul austriac de Savoia, un mare feldmareșal, a eliberat Timișoara cucerită de turci, puțin după plecarea lui Cantemir de la domnie. Ca să ne amuzăm puțin: pentru că apa nu

era prea potabilă pe atunci, dezvoltând orașul, ajungând atunci să se numească „Mica Vienă”, construind trainic, el a înființat la Timișoara și o fabrică de bere pentru ostașii săi, fabrică care funcționează, cu modernizări în timp, până astăzi...

Domnitorul a cercetat mult în arhive turcești moldovenești și occidentale dar, iată, a fost interesat și de descoperiri arheologice! S-a înconjurat, ca domnitor, de oameni înțelepți, numindu-l șef al armatei pe un cărturar, cronicarul Ion Neculce, autorul „Letopisețului Țării Moldovei”, o importantă istorie!

Cantemir despre tatăl său

Despre nașterea lui Dimitrie Cantemir la Galați găsim date chiar în cartea scrisă de savant despre tatăl său: „Viața lui Constantin Cantemir, zis cel bătrân”. Este plin de farmec să aflăm cum Constantin Cantemir, om fără învățătură de carte, ci doar militară, o deprinsese în Polonia, experiența sa poloneză fiind folositoare în relația cu turcii, interesați să afle secretele posibililor lor inamici, ajungând astfel să fie apreciat într-atât de sultan, încât să-l pună domnitor. După ce Dimitrie Vodă s-a aliat cu rușii împotriva Turciei, iar Constantin Brâncoveanu, domnitorul Valahiei, a fost acuzat că avea înțelegeri cu puteri creștine, turcii și-au pierdut încrederea în moldoveni și au pus pe tronul Țărilor Române doar domni străini - domnitori fanarioți, greci din cartierul grecesc Fanar, oameni care aveau familiile la Istanbul și puteau fi astfel forțați să nu se alieze cu alte puteri europene, pentru că și-ar fi pus în pericol familiile și averile din Turcia.

Din dragoste pentru Galați

În monografia sa „Descriptio Moldaviae”, Cantemir avea să descrie cu dragoste, însă și cu exactitatea omului de știință, portul nostru: „Aici se cade să pomenim Galații, un târg care nu bate la ochi printr-o arhitectură frumoasă sau prin mărime, dar este târgul cel mai vestit al întregii Dunări. De două-trei ori pe an, (când vremea permitea navigația) sosesc aici nu numai corăbii din porturile Mării Negre, Crimeia, din Trapezunt, Sinipe, Țarigrad (adică, Constantinopol, actualul Istanbul), ci și din Egipt și chiar corăbii din Barbaria”, (coasta nord-vestică a Africii, cu ieșire la Oceanul Atlantic și Marea Mediterană), Astfel, în limba latină, de circulație printre savanți, Cantemir ne pomenea, spre știința lumii întregi, într-o operă științifică realizată la cererea Academiei din Berlin: „Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae”, adică, pe românește, „Descrierea stării de odinioară și de astăzi a Moldovei”!

Elevii Scolii de Arte

Yasemin Biliktan- „Briliantul” de doar 17 ani!

Motto: „Talentul este muncă, geniul e creație”- Robert Schumann

De-a lungul a mai bine de jumătate de secol Școala de Arte - secție a Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați a fost o veritabilă pepinieră de tinere talente, unele dintre ele afirmându-se cu cinste la nivel național și chiar internațional! Este și cazul lui Yasemin Biliktan, absolventă a clasei de canto din cadrul Școlii de Arte și actualmente cursantă în anul III la clasele de chitară și pian în cadrul aceleiași instituții. La doar 17 ani putem spune că Yasemin Biliktan este unul dintre copiii minune ai României și una dintre revelațiile Școlii de Arte din Galați. Afirmatia nu este una hazardată și aducem drept argument propriul său palmares: Trofeul concursului „Lumea copilăriei” (Râșnov), locul II la festivalul „Duelul mini vedetelor” (Codlea-2017), locul I la festivalul „Crismusic festival” (Galați-2017), locul II la concursul „Portativul primăverii” (Bârlad-2017) și Trofeul VP Art Music Show VP la „Romanian kids music awards” (2018)! Genialitatea lui Yasemin derivă din faptul că spre deosebire de un simplu

interpret, în cazul ei totul este de două ori mai greu pentru că trebuie să își coordoneze perfect vocea cu interpretarea la pian, altfel pot apărea imediat greșeli de ritm, tempou și intonație. A reușit în timp să depășească dificultățile ce țineau de interpretarea partiturilor muzicale, mai ales a celor care erau doar clasice, și a învățat să își miște natural degetele pe claviatura pianului, astfel încât să nu aibă permanent un control vizual asupra acestora. Este ceea ce se numește orientare tactilă, o abilitate ce se formează prin sute de ore la pian, un lucru care nu este la îndemâna oricui! Despre ea, Yasemin mărturisește că e subjucată de magia cântecului: „Cântam prin casă, în fața oglinzii. Mă relaxează. Când cânt, intru într-o lume a mea, nu

mai văd nimic în jur”.

Despre acest copil minunat, profesorul ei de chitară Mihai Susma afirma că: „Este suficient să o asculți pentru a realiza că a stabilit o relație cu chitara, care a devenit o extensie a ei, prin care transmite publicului mesajul artistic încărcat de emoție și sensibilitate!”

Adolescenta are un program foarte riguros, ce presupune exerciții zilnice de canto și la cele două instrumente muzicale. Fără ele, la un moment dat s-ar plafa, pierzându-și abilitatea de a schimba acordurile muzicale, care a adus-o la acest nivel. Yasemin este o prezență constantă în trupa Centrului Cultural „Dunărea de Jos” din Galați la toate recitalurile și reprezentațiile pe care aceasta le susține. Spre meritul său, Yasemin la cei doar 17 ani ai săi performează la fel de bine și la școală. Elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național „Alexandru Ioan Cuza” din Galați, este pasionată de matematică și literatura română, lucru dovedit de premiile obținute la celebrele concursuri școlare de specialitate „Cristian S. Calude” și „Cangurul matematician”, în altă ordine de idei, din dragoste față de semenii săi Yasemin își dorește să devină medic (sic!) pentru a alina suferințele acestora.

E.M: - Dle profesor Mihai Susma, sunteți unul dintre oamenii de bază ai Secției Școala de Arte din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos”! Am remarcat de-a lungul timpului că sunteți foarte apropiat de cursanții dvs. Vă rog să-mi spuneți câteva cuvinte despre Yasemin?

M.S : - Colaborarea profesor-elev presupune, în esență, un transfer de informații care se finalizează cu o evaluare, dar implică și ideea de consiliere, îndrumare. Trebuie să vă spun, încă de la început, că am avut o abordare diferită cu privire la conținutul cursurilor. Ca să ajung să îndrum un elev așa cum este Yasemin a trebuit să o cunosc foarte bine, să-i știu limitele, să i le duc mai sus, să-i creez target-uri, să încerc să merg pe nișa ei. Am încercat să respect ceea ce-i place foarte mult, și anume să se autoacompanieze, însă fără a face rabat de la noțiunile de teorie muzicală impuse de partitura clasică, pe care ea le stăpânește foarte bine, deoarece a studiat 5 ani pianul. Astfel, i-am redescoperit dragostea pentru un instrument pe care nu neapărat îl ura, ci pur și simplu îl lăsase deoparte.

E.M: - Cum i-ați câștigat încrederea?

M.S: - Nu știu, cred că ar trebui să vă spună ea. Am fost foarte deschis, foarte maleabil. Am mers pe ceea ce îi place în primul rând, fără a fi indulgent, dar nici sever. Am încercat să-i induc ideea că studiul este foarte important, că nu se poate performa în absența acestuia. În cazul ei nu au fost probleme. E un „material” extraordinar de bun, foarte studios. E ca un burete, reține foarte repede. Asta și datorită vocației pe care o are, pentru că în domeniul acesta trebuie să

ai în primul rând vocație și foarte mult talent, talent cultivat prin muncă.

E.M: - Un gând de viitor pentru Yasemin?

M.S: - În primul rând, îmi doresc foarte mult să abordeze și o carieră artistică. Asta discutăm și cu ea, se poate acest lucru paralel cu un alt plan. De exemplu, ea vrea să devină medic. E foarte bine! Am cunoscut medici care cântă în trupe. Stancov (Dumnezeu să-L ierte!) era un medic stomatolog extraordinar și cânta la muzicuță, cu vocea și chitara. Deci, se poate merge pe două planuri ca să avem și o împlinire a unei cariere artistice desăvârșite.

E.M: - Yasemin, te rog să-mi vorbești un pic despre tine. Cum te-ai caracteriza?

Yasemin: - Aș zice că sunt foarte prietenoasă, deschisă. Îmi place foarte mult să învăț, să încerc lucruri noi.

E.M: - După nume aparții comunității turce?

Y.: - Da. Tata este turc. Familia tatălui meu este în Turcia. Iar familia din partea mamei este din România.

E.M: - Deci, un melanj interetnic turco-român care a dus la rezultatul ăsta frumos care ești tu! Folosind cuvintele tale, cum ai defini muzica?

Y.: - Ceva foarte frumos!

E.M: - Ce simți atunci când cânti? E o provocare pentru tine?

Y.: - O eliberare, mai degrabă. Mă face să uit de toate lucrurile rele. Cânt atunci când sunt tristă, supărată, încărcată cu o grămadă de „lucruri” de la școală.

E.M.: - Am înțeles de la domnul profesor că ceea ce faci tu presupune un efort destul de intens. Implică ore și ore de exercițiu.

Y.: - Dacă faci ceea ce-ți place nu e greu nimic. Mie nu mi se pare complicat. O fac pur și simplu așa, pentru că vreau!

E.M: - Planuri în domeniul artistic?

Y.: - Mi-aș dori, desigur, să ajung undeva foarte departe cu muzica dar sunt conștientă că nu pot să devin cântăreață fără să am la bază o „meserie stabilă”!

E.M.: - Dacă i-ai adresa un gând domnului profesor, care ar fi acela?

Y.: - Să nu se schimbe niciodată! Să rămână exact cum este el. E foarte bine așa!

Eduard Mihalcea

Ovidiu Bulgaru- „percuția” talentului prin muncă!

Școala de Arte constituie în cadrul secțiilor Centrului Cultural „Dunărea de Jos” un univers prozaic atât datorită faptului că este cea mai veche secție a acestei instituții cât și prin pitorescul personalității profesorilor care îi alcătuiesc colectivul. Din rândul acestora de la distanță se desprinde „marca 003” a secției....maestrul Ovidiu Bulgaru! Cel mai vechi profesor al Școlii de Arte și implicit și cel mai vechi angajat al Centrului Cultural „Dunărea de Jos” are la activ 38 (!) de ani de activitate începută în anul 1983 când se angaja profesor la clasa de percuție a acestei școli.. în ciuda modestiei care îl caracterizează am reușit să aflăm că este absolvent al Liceului de Muzică din București pe care l-a început la clasa de pian pentru al absolvi la clasa de percuție. Ulterior va absolvi cursurile Conservatorului din București având în palmares și un master pe o temă actuală și foarte interesantă „Educația copiilor prin joc”. Această stare de lucruri și-a pus amprenta și pe situația sa actuală, Ovidiu Bulgaru fiind timp de 38 de ani profesor la catedra de percuție și de 5 ani profesor la clasa de pian. În tot acest interval de timp s-a bucurat de privilegiul de a avea drept mentori oameni de cultură și pedagogi renumiți ai orașului Galați între care amintim cu cinste pe dirijorul Gabor Kiss, compozitorul

Marius Dumitrescu, soprana Margareta Kiss, Elena Patriche sau profesorul Nițu Gavrilă. Și cum „omul sfințește locul!”, Ovidiu Bulgaru este cunoscut în urbe ca cel din „mâna” căruia au ieșit toboșari cunoscuți la nivel național (!) precum Daniel Gălățeanu- toboșarul trupei Talisman care a cântat și cu Ștefan Bănică Jr. sau Marian Damian-toboșarul trupei Bere Gratis! Latura sa artistică este completată de formația „Andante” al cărei șef este, fiind totodată și cel mai vechi membru al ei (n.n- din 1983 când a intrat în componența acestei formații ca toboșar). Seriozitatea care-l caracterizează este demonstrată și în domeniul pedagogic, unde abordează metode moderne și atractive de studiu la clasă, pentru Ovidiu pedagogia fiind mai mult decât o profesie, este un mod de a fi, un comportament care să îi inspire pe cei din jur și în special pe copii. „Scopul meu ca profesor este simplu: elevii să cânte cu drag la pian, chiar dacă nu vor deveni ulterior mari pianiști. Să învețe să iubească pianul, să intre râzând la oră, cu un impuls arzător de a apăsa pe clape, și să plece tot râzând, iar ulterior să aibă dorința interioară de a studia, nu să fie puși neapărat de cineva, asta înseamnă pentru mine performanța” concluzionează profesorul.

Citius, Aldus, Fortius!

O perlă a Dunării STRĂLUCIND PRINTRE NORI

În epoca sa de explozie industrială, urbanistică și demografică, Galațiul ajunsese la aproape 260.000 de locuitori, devenind, la sfârșitul anilor '80, o mare aglomerare urbană cu frumoase perspective, dacă nu de ordin cultural, spiritual sau de altă natură, cel puțin din punct de vedere economic și comercial. Combinatul siderurgic, pe de o parte, Șantierul naval, pe de alta, nuclee ale industriilor metalurgice și constructoare de mașini, determinaseră o dezvoltare pe orizontală, prin crearea necesității unor alte firme complementare, unele de prelucrare superioară a metalului, altele de turnare și de confecționare a unor piese și subansamble necesare industriei navale. Galațiul era pur și simplu un mare centru industrial. Acestei calități i se adăuga și aceea de centru vital al transporturilor navale, fluviale și maritime, aici funcționând, printre altele, Administrația Fluvială a Dunării de Jos și NAVROM. Dezindustrializarea de după 1990 a produs, firește, un fenomen invers, o diminuare considerabilă a capacităților existente (sau chiar dispariția completă a multora), un veritabil faliment portuar, ca urmare a vinderii flotei, precum și o scădere continuă și rapidă a populației (prin migrațiune sau reîntoarcerea în rural), una atât de semnificativă, încât Galațiul a coborât vertiginos din topul celor mai mari orașe românești. Și lucrurile nu par deloc să se schimbe. Pesimiștii prevăd deteriorări și mai grave ale condiției de mare centru urban, dar, din fericire, dacă stăm și analizăm cu toată luciditatea starea actuală a urbei, s-ar putea vedea că perspectivele nu sunt deloc atât de sumbre precum par și că, dacă s-ar purcede la o redescoperire bine gândită, sistematică și temeinică, Galațiul s-ar releva nu numai într-un interesant oraș de talie europeană, dar și ca autentic centru turistic, demn de luat în seamă în cele mai generoase oferte naționale și internaționale. Se poate afirma, în acest sens, că există suficiente puncte de atracție, veritabile portaluri prin care, dacă ar fi descoperite, Galațiul s-ar arăta lumii la nivele și perspective nebănuite și de-a dreptul cuceritoare. Unul dintre acestea este, cu siguranță, Turnul de Televiziune. Un sentiment ciudat de uluială, teamă, curiozitate, interes, dorință de aventură și încă ceva ce nu poate fi definit în întregime, te cuprinde de îndată ce pătrunzi în liftul ultramodern care te duce sus, în împărăția norilor, în doar un minut și douăzeci de secunde, cu o viteză de un metru pe secundă. Chipul destins, pavoazat

cu un zâmbet discret al domnișoarei însoțitoare îți oferă un plus de încredere și de dorință de a ajunge cât mai repede la premiul promis. Pentru că premiul, marele premiu, este o perspectivă unică și impresionantă asupra orașului, ce ți se oferă dincolo de ferestrele restaurantului de sus, situat la 86 de metri deasupra solului. Acolo ai perspectiva cetății văzută de la înălțime și te feliciți pentru inspirația de a vizita turnul, pentru că, altfel, ai fi rămas, ca gălățean, doar cu imaginea terestră a orașului. Nici cel mai înalt bloc din Galați, nici măcar hotelul cu același nume, care are, sus, la ultimul etaj, o terasă cu priveliști încântătoare asupra împrejurimilor nu-ți poate oferi o asemenea imagine panoramică, într-o zonă în care nicio altă clădire nu poate ecrana îndrăzneala privirilor. Acest restaurant din nori este unic în România, iar în lume, doar la Berlin și la Toronto se mai găsesc astfel de localuri amplasate în turnuri, mai sus decât cel gălățean.

Turnul de televiziune din Galați a fost dat în folosință în 1978 și a reprezentat atunci (ca și astăzi, de altfel) un important obiectiv militar și strategic aici, la câțiva kilometri de granița cu fosta Uniune Sovietică și la încrucișarea unor mari ape ale României - Dunărea, Prutul și Șiretul - alături de lacul Brateș, cândva mai mare decât Balatonul, dar „ciuntit” prin lucrările de hidroameliorații din epoca trecută. Clădirea zveltă a răsărit deodată, ca din pământ, într-o tăcere impregnată de mister, se știa că va fi un turn de televiziune și că, prin el, emisia și recepția de unde TV și radio va asigura o mai bună funcționare a aparatelor de recepție. Se mai știa însă (se intuia mai degrabă), că nu acesta fusese scopul îndrăzneței construcției, turnul fiind proiectat și înălțat în primul rând din rațiuni strategice și militare, iar alegerea Galațiului pentru amplasarea lui a fost determinată, desigur, de situarea specială a urbei, ideală pentru supravegherea și controlul în Estul și Sudul României și în plus, cum s-ar spune, chiar „în coasta” Uniunii Sovietice. De la înălțimea clădirii, privirile ar putea fi aruncate cu ușurință spre est, dincolo de Prutul care strălucește în zare cu nevinovată licărire de ape.

Câteva amănunte tehnice vor grăbi de la sine despre soliditatea, importanța și funcționalitatea acestei construcții pe care adesea gălățeanul de rând o ignoră, trecând pe lângă ea fără a bănuși cât de mult pierde

ezitând și tot amânând să urce odată și odată până în vârful ei. De la bază la vârf, turnul are o înălțime totală de 150 de metri și a fost construit din beton armat, cu o fundație în subteran care măsoară jumătate din partea de suprafață. La înălțimea de 86 de metri, pornește o construcție modulară, cilindrică, separată pe trei etaje. La primul, se află acum restaurantul suspendat, dotat cu aproximativ 80 de locuri dispuse circular în jurul ferestrelor care străpung circumferința pentru a lăsa luminii loc să proiecteze pe retina vizitatorului imagini extraordinare. Un restaurant este amenajat și la parter, unul mai mare, de peste 200 de locuri, dar una e să sorbi din ceașca de cafea la nivelul zero, cu perspectiva comună a copacilor și clădirilor pestrițe din jur, și alta e să guști din licoarea fierbinte la 86 de metri înălțime, cu Dunărea sub ochi, întinsă ca un șarpe uriaș, de la confluența Șiretului și până departe, în zare, la primirea Prutului în apele sale pe care norii desenează jocuri de lumini și de umbre de nicăieri mai bine admirate decât de aici, de unde începe cu adevărat cerul...

Celelalte două nivele intră în sfera tainelor strategice, aici fiind concentrate relee și instalații de televiziune și pentru transmiterea și captarea undelor de orice fel, precum și un centru de informare privind securitatea națională, aparatură meteorologică sau militară, apărare antiaeriană etc. Este un domeniu care nu-l privește pe vizitatorul de rând, este, în fond, rațiunea de a exista a turnului, el, vizitatorul, oricare ar fi, gălățean mândru de apartenența lui sau turist de oriunde, atras de unicitatea unei astfel de construcții și de senzațiile pe care le poate oferi perspectiva de la înălțimea ei, se bucură de șansă, iar aceasta este dată tocmai de ideea de a amenaja un local public acolo unde secretele de importanță națională sunt la ele acasă, dar ferite de ochiul indiscret. Deasupra modulului cilindric, turnul continuă cu un sistem de schele metalice pe care sunt montate emițătoare, antene parabolice, radare antiaeriene, toate constituindu-se într-o rețea de emisie și recepție extrem de utilă pentru mai multe domenii esențiale de comunicare, supraveghere și siguranță.

Restaurantul de la cota 86 a Turnului de televiziune sfidează norii, deschide porțile cerului și schimbă radical perspectivele. Poate de aceea i s-a spus Perla Dunării. Gălățeanul care l-a vizitat cel puțin o dată nu mai este același, percepția sa asupra orașului în care trăiește se schimbă fundamental, este probabil la fel ca atunci când, după ce ai intrat într-o pădure și ți-ai blocat privirile în imediata vecinătate a copacilor, ai șansa de a o survola, de a zbura deasupra sa și de a constata că abia așa ai putut s-o cuprinzi și s-o înțelege

cu adevărat. La Galați, din păcate, cel puțin deocamdată, nu există un aeroport, localnicii n-au posibilitatea survolului, și chiar de s-ar construi unul, nu toți locuitorii ar avea ocazia sau posibilitatea de a zbura cu avionul, dar turnul de televiziune, prin restaurantul „Perla Dunării” din modulul său cilindric, stă zilnic, până seara târziu, la dispoziția lor, oferindu-le șansa de a-și cunoaște mai bine, a înțelege mai clar și a iubi mai mult orașul în care trăiesc.

Desigur, ceea ce atrage mai întâi și magnetic privirile este fluviul, care, zărit de sus, se dezvăluie într-o dimensiune nouă, panoramică, malurile par dintr-o dată mai apropiate, acoperișurile de tablă (din Combinat, desigur) ale caselor din satul I.C. Brătianu (fostul Zaclău sau 23 August) de pe malul dobrogean sclipesc în soare, iar, mai departe, în zare, se desenează conturul discret al bătrânilor Munți Hercinici, ce par mici ridicături maronii profilate pe o machetă a zonei. Barjele cu minereu și alte materiale ce sunt conduse spre Portul Mineralier în amonte, sau merg înapoi în aval, domină traficul, nu cu mult timp în urmă colorat cu prezențele mai nobile și mai zglobii ale navelor comerciale sau de pasageri, acum aproape dispărute... Se zărește și linia subțire a Șiretului contopindu-se molcom cu marea arteră a Danubiului, iar dincolo, spre est, și Prutul obosit de lungul drum până la vărsare, iar Brateșul își etalează oglinda micșorată de depărtare, așa încât Turnul apare drept o binecuvântată înălțare deasupra acestei bogății acvatice, un fel de far care, dacă ar lumina cu adevărat, ar fi văzut la zeci de kilometri depărtare, sclipind ca o perlă a Dunării, a Șiretului, a Prutului, a Brateșului, a Dunării de Jos...

Între aceste ape s-a durat cu multe secole în urmă așezarea Galaților, iar Dunărea a fost puntea ei spre lume, leagănul nașterii și creșterii sale, simbolul evoluției de-a lungul vremurilor. De la ferestrele Turnului se vede aproape în întregime cel mai mare cartier modern al orașului, unul care a împrumutat denumirea fluviului și care cuprinde mai multe microcartiere, cu blocuri de patru și zece etaje, cu marele Spital Județean, cu școli și licee, magazine, unități de servicii, terenuri de sport, începând cu Stadionul municipal, și el numindu-se „Dunărea”, cu Sala sporturilor, un oraș în oraș, cu o populație de aproximativ 60.000 de locuitori. În cea mai mare parte clădirile sunt moștenite din perioada de dinainte de 1989, dar au apărut și altele, cu arhitecturi și funcționalități diferite, cea de-a doua Universitate a Galațiului, strâns legată de fluviu și botezată „Danubius”, precum și un lanț de mall-uri date în folosință în ultimii ani. Cu toate că de la înălțime, printre

blocuri de construcții și diverse construcții se pot zări încă multe spații nefolosite, ochiul privitorului întâlnește parcă puține spații verzi special amenajate, terenuri de practicare a sportului, locuri de agrement și divertisment, remarcându-se din acest punct de vedere numai vechiul ștrand de la Dunăre, situat chiar în apropierea Turnului, dar departe de a corespunde generoaselor posibilități existente, un mare parc acvatic fiind oricând nu numai posibil și necesar la Galați, dar aproape impunându-se de la sine prin chiar condițiile naturale extrem de favorabile ale așezării noastre geografice.

Dincolo de șirurile regulate de blocuri de locuințe n-ai cum să nu recunoști și contururile marelui Combinat siderurgic, un colos industrial așezat pe Dunăre și aproape de Marea Neagră, ce a produs, prin construirea și darea lui în folosință, acea puternică explozie urbanistică în urma căreia s-a zidit noul oraș, s-au înălțat noile construcții și dotări urbane. Combinatul se pierde acum în zare, furnalele lui au fost stinse unul câte unul, precum și cocseriile, fumul consistent ce păta cerul deasupra lui a estompat din densitate, mulți dintre siderurghiștii de la data privatizării au dispărut, s-au mutat în alte orașe, în alte țări sau, pur și simplu, s-au întors în satele din care au plecat primele generații de oțelari. Colosul suflă greu, e din ce în ce mai anemic și nu se știe dacă, în viitorul deloc îndepărtat, privitorul care se va afla la ferestrele restaurantului din Turn, nu va vedea pe locul marelui edificiu industrial decât un muzeu, o amintire...

Dacă marinarii gălățeni știu cu siguranță ce este răul de mare, cel ce a cutezat să urce până spre vârful Turnului de Televiziune va gusta din dulcea/plăcuta amețală stranie pe care o produce răul de înălțime, sentimentul pe care ți-l dă acea trepidație ușoară, abia perceptibilă, pe care o transmite coloana de beton armat ca răspuns la bătaia vântului. Cu cât acesta suflă mai puternic, cu atât senzația de ușoară clătinare devine mai persistentă, se spune că unii dintre vizitatori nu au putut trece peste această senzație ciudată și au coborât de îndată spre restaurantul de la parter, dar, dacă ar fi să privim lucrurile din perspectiva unui optimism temperat, am putea transforma acest „rău de înălțime” într-un „bine de înălțime”, pentru că, privind de la nivelul norilor spre viitorul Galațiului, nu se poate să nu fie căutate și de îndată găsite alte soluții, alte oportunități, alte trasee de dezvoltare, printre care turismul s-ar înscrie, printre primele. Din acest punct de vedere, cu minunata priveliște pe care o oferă dincolo de ferestrele Perlei Dunării și Turnul de Televiziune este,

fără îndoială, un argument de netăgăduit și totodată o invitație de nerefuzat la redescoperirea Galațiului....

(fragment din cartea „Dunărea. Poveste și adevăr”- autor Zanfîr Ilie)

Primii noștri coregrafi

Floria Capsali

Ioan HORUJENCO

Născută în orașul Bitolia din Macedonia, la 25 februarie 1900. Bunicul Floriei Capsali, aromân din Cytera, a fost ctitor de școli și biserici și a întreținut în Universitatea din București mulți studenți lipsiți de mijloace materiale. În paralel cu școala primară din Bitolia, Floria Capsali a urmat și școala primară franceză Saint Vincent de Paul, tot în

Macedonia. În 1913, odată cu războiul balcanic, școlile române din Macedonia sunt închise, iar Floria Capsali vine în țară. Termină cursul primar și obține prin concurs un loc ca bursieră internă la Școala Centrală de Fete din București. După terminarea liceului se înscrie la Academia de Teatru „Stoienescu”, iar după un an devine studentă la Conservator, la clasa de canto a profesoarei Anghel, urmând și teoria muzicii cu profesorul Kiriac. A cântat un timp în corul Patriarhiei, împreună cu alte colege. În urma unui examen (spectacol de dans pe scena Teatrului Național) obține o bursă în străinătate pentru continuarea studiilor de dans clasic, oferită de Ministerul Artelor. Își începe studiile de dans la Opera din Paris cu marea profesoară Christine Kerff. Lucrează după doi ani cu celebrul profesor Errico Cechetti, maestru al Școlii din Milano și al Teatrului Imperial din Petrograd. Cechetti a fost profesorul unor renumiți dansatori din trupa lui Diaghilev (Nijinsky, Ana Pavlova, Karsavina, Massine). După doi ani de lucru cu maestrul Cechetti urmează clasele de perfecționare cu un coleg al său, Nicolas Legat, fost prim-dansator al Țarului și al Teatrului Imperial din Petrograd. În paralel urmează cursuri de dansuri ritmice cu profesoara Jeanne Ronsay, precum și cursuri de dans acrobatic. După 9 ani de studii la Paris, vine în țară unde susține la București în decembrie 1922 primul său recital, cu coregrafiile proprii dar și în costume confecționate după fantezia și inspirația ei. În 1923 Floria Capsali este invitată de Teatrul Național să danseze și să îndeplinească și rolul de maestră de balet pentru spectacolul Visul unei nopți de vară de Shakespeare.

Pentru completarea studiilor sale de dans clasic Floria Capsali mai lucrează la Paris cu alte două celebrități ale pedagogiei vremii de atunci, cu Leo Staats, profesor la Opera Mare și cu Saracco, fost eminent maestru de balet, dansator și profesor la Școala din Milano. Momentul care o leagă pe Floria Capsali de dansul românesc se petrece în anul 1927, când este solicitată să facă parte din echipele monografice ale Universității din București, conduse de eminentul sociolog Dimitrie Guști. Lucrează aici alături de o seamă de oameni valoroși precum Constantin Brăiloiu, George Breazu, profesorul Rainer, sculptorul Mac Constantinescu și alții. Culege folclor coregrafic românesc, material folosit mai târziu în montările baletelor românești. În 5 aprilie 1930, la Teatrul Liric are loc spectacolul de dans „Floria Capsali” cu școala sa de balet sub auspiciile Societății Compozitorilor Români în prezența maestrului George Enescu și a lui Constantin Brăiloiu. A fost primul recital de dans alcătuit numai pe muzică de compozitori români, fiind și cel dintâi spectacol de dans românesc. Astfel Marțian Negrea semna piesele „A fost odată”, „Alunelul”, Tiberiu Brediceanu semna partiturile pentru „Jocul Suratelor” dar și pentru „Călușarul”, dansat separat de Floria Capsali. Acest spectacol a deschis și trasat drumul spre mai multe lucrări cu substrat și tematică românească, ducând la formarea baletului românesc de caracter. În 1938 Floria Capsali este angajată la Opera Română ca primă dansatoare, conducătoare a Școlii de balet și maestră de balet a acestei prestigioase instituții. Pune bazele euritmicii, construind simboluri și rezonanțe pe lirismul versurilor lui Eminescu, Arghezi, Blaga, Ion Barbu. Între anii 1926-1938 a fost invitată să dea recitaluri de dans în Franța, Germania, Cehoslovacia, Grecia și Iugoslavia. În perioada 1931-1938 este angajată de Constantin Tănase la Teatrul Cărbuș unde montează o serie de lucrări românești apreciate: „Șapte găște potcovite au plecat să se mărite”, „Florăresele”, „Paparudele”, „Călușarii”. În 1937 la Sinaia pune în scenă „Fata din Drăguș” de Sabin Drăgoi și „Jocurile Oltenesti” ale lui Paul Constantinescu. Montează la Opera Română Rapsodia I de George Enescu, creație românească de o inestimabilă valoare. Tot la Operă montează mai apoi „Priculiciul” de Zeno Vancea, spectacol bazat pe o suită de datini și obiceiuri românești. În 5 mai 1939 are loc la București premiera baletului românesc „Nunta în Carpați” (care la origine s-a chemat „Nunta în Fundul Moldovei”) pe muzica lui Paul Constantinescu.

și în coregrafia Floriei Capsali, o capodoperă a genului, sub bagheta dirijorului George Enescu. Momentele principale ale lucrării au fost: „Jocul zestrei”, „Alaiul”, „Dansul ploștilor”, „Joc voinicesc”, „Nuneasca”, „Hora miresei”, „Joc de doi”, „Schimbarea maramei”, „Jocul cumetrelor”, „Ca la Breaza”, „Taci mireasă nu mai plânge”, „Dansul mirilor” și „Ursăreasca”. O altă lucrare importantă a fost baletul „Demoazela Măriuța” pe muzica lui Mihail Jora, în coregrafia Floriei Capsali, având premiera la 5 octombrie 1942 pe scena Teatrului Național din București. Alte lucrări originale realizate pe scena Operei au fost tablourile de dans românesc de caracter din „La seceriș” de Tiberiu Brediceanu precum și montările inspirate din operele lui Alexandru Zirra („Capra cu trei iezi” și „Alexandru Lăpușneanu”). În perioada 1949-1950, Floria Capsali împreună cu Mitiță Dumitrescu este invitată să pregătească prin cursuri de dans clasic lotul de gimnastică feminin și masculin. Colaborarea a avut rezultate remarcabile pentru gimnastica românească din acea vreme, fiind solicitată să facă același lucru și cu lotul olimpic de gimnastică sportivă feminină. În perioada 1950-1951, la Teatrul Național, Floria Capsali montează baletele „Sânziana și Pepelea” și „Înșiră-te mărgărite”. La Teatrul de Revistă montează baletul „Hanul lui Manuc”, lucrare cu valoroase teme folclorice. Pe parcursul a 20 de ani desfășoară o activitate intensă în Ansamblul Artistic al Uniunii Generale a Sindicatelor din România. În stagiunea 1951-1952 colaborează și cu Ansamblul Ciocârlia al Ministerului de Interne, realizând aici lucrări de anvergură împreună cu maeștrii coregrafi Tamara Capp și Gheorghe Popescu-Județ. Aici reia capodopera „Rapsodia I” de Enescu, lucrare care va alcătui împreună cu „Nunta în Carpați”, „Demoazela Măriuța” și „Când strugurii se coc” celebrele „Tablouri din galeria națională”, o contribuție importantă la îmbogățirea tezaurului cultural național. Tablourile au fost prezentate și pe scene din America de Nord, China, Republica Democrată Germană. Pentru merite deosebite în formarea baletului românesc și a balerinilor și maeștrilor de balet, pentru cercetările sale și activitatea îndelungată Floria Capsali a fost distinsă cu „Ordinul Muncii” precum și cu titlul de „Artistă Emerită” și „Maestru Emerit al Artei”. Floria Capsali a fost prima româncă trimisă cu bursă de stat să studieze la Paris dansul de scenă. A fost cea dintâi studentă româncă în arta coregrafică. Retrasă spre sfârșitul carierei la Breaza, revine forțată de boală, după 12 ani, în București, fiind internată la Sanatoriu, dar rămânând înconjurată de prieteni dragi. Moare la București, la 29 iunie 1982.

Referințe critice

- „Rampa”, 22 decembrie 1926
- Cella Delavrancea, „Universul”, iunie 1926
- Jean Messenger, „Comoedia”, Paris, 1926
- Em. Ciomac, „Țara”, 9 aprilie 1930
- B.B., „Universul”, 1 mai 1930
- Mircea Eliade, „România”, 6 mai 1933
- Petru Comarnescu, „Vremea”, 7 mai 1933
- Profira Sadoveanu, „Adevărul”, 1938
- Mihail Sebastian, „Cuvântul”, 1 mai 1938
- Romeo Alexandrescu, „Universul literar”, octombrie 1942
- A. (Vlaicu Bârna), „Arta”, 13 octombrie 1942
- Tudor Arghezi, „Bilete de papagal”, 14 ianuarie 1945
- Tudor Arghezi, „Revista Fundațiilor”, 4 mai 1946
- Tea Preda, „Luceafărul”, 4 ianuarie 1964
- Ion Ianegic, „România liberă”, 1 noiembrie 1970
- Aurel Baranga, „România liberă”, 6 februarie 1972
- Cella Delavrancea, „Amintiri”, 1992.

Bibliografie selectivă

Mitiță Dumitrescu, „Amintiri despre Floria Capsali”, Editura Muzicală, București, 1985.

Casa Damian

Violeta IONESCU

-Alo, da, aici e Casa Damian. Cu cine doriți? Cu soțul meu? (face semn categoric de oprire către soț). Soțul meu... îmi pare rău, dar nu este acasă. Cine întreabă? A, domnișoara Virginia! Te mai cheamă și Virginia... Dacă dorești, pot să-i comunic eu. Aha, am înțeles, e strict confidențial... Tocmai mă întrebam ce s-o fi întâmplat cu dumneata că n-ai mai sunat și astăzi. Nu de alta, dar știu că în fiecare zi ai plăcerea să-i comunic soțului meu câte ceva confidențial... Începusem să mă obișnuiesc cu telefonul dumatăle. Astăzi chiar îmi lipsea. Oricum, erai așteptată, fiindcă, drept să-ți spun, odată și odată tot trebuia să dai peste mine! Și pentru că tot ai dat - stai, te rog, nu închide, tot ce-ți voi spune e în interesul dumatăle - am și eu să-ti comunic câteva chestiuni confidențiale. O să te surprindă, dar află că soțul meu este... liber. Da, absolut liber - în adevăratul sens al cuvântului! De ce să nu recunosc, e un bărbat cu totul deosebit, nu se întâlnesc multe exemplare ca el. Cum era să-l acaparez doar pentru mine? Niciodată nu am fost egoistă. Și atunci, ce mi-am zis? Lasă-l dragă, să mai beneficieze și altele, să mai facă și pe altele fericite, că tu ai fost destul! Așa că, dacă tot ești atât de insistentă, ia-l, dragă, da' ia-l de tot! Ia-l cu zestrea lui de inteligență și candoare, cu bagajul lui de virtuți mofturos-agreabile, cu aptitudinile lui de a neglija lucrurile mărunte... Nici nu știi cât de simpatic e când nu-și găsește ochelarii de pe nas sau când, după ce îi pun farfuria dinainte, îmi declară plin de tandrețe că nu-i place sufleul de cartofi, vrea de mazăre... A, dar asta nu-i nimic! Soțul meu e un talent înăscut, un mare artist! Ți-a spus că pictează, nu-i așa? Dar că nu-și șterge pensula, ca Toulouse Lautrec, de pălărie, ci de pijama, ți-a spus? Încă nu?... Nici că are hemoroizi? Nici că fluieră prin somn?...

-Ce dracu faci acolo, femeie, ai înnebunit? strigă soțul exasperat. Cum îți permiți să vorbești așa colegii mele de birou?

-Ah, de când aștept eu momentul ăsta!...

-Ți-ai pierdut mințile! Cum poți să mă denigrezi la modul ăsta abject? Nu te gândești că mă compromiți?

-Nu mai spune! Dar pe mine nu mă compromiți când mă obligi să suport zilnic ciripiturile voastre la telefon? Ce ați fi având de spus, că nu vă mai spuneți odată, dragă? Aș putea să fac un serial din replicile tale gen „Jocul de-a v-ați-ascunselea” cu Tanța și Costel în rolurile principale!

-Dar termină o dată cu prostiile astea! Ți-am spus că nu e nimic între noi? Nu e nimic, și basta! Este și ea singură, nu are pe nimeni în oraș, îi face plăcere să vorbească cu cineva. Ce e rău în asta?

-Și te-a găsit pe tine, mai breaz! Bine. Dacă-i face așa o mare plăcere, eu ar trebui să mă bucur, să fiu mândră că am un bărbat atât de agreabil. Ei, fă-mi, te rog, și mie o plăcere și du-te de-i ține permanent de urât. Are spațiu excedentar?

-Așa? Mă dai afară? Ei bine, plec. Chiar plec. Să știi că plec! Unde îmi sunt cămășile? Pantalonii? Unde mi-am pus ochelarii?... Ia să vedem, valiza, aparatul de ras... Ți-am spus că ești singura femeie din viața mea și n-ai vrut să mă crezi. M-ai înnebunit cu gelozia ta stupidă! Dar, în sfârșit, acum gata, s-a terminat... Unde zici că mi-am pus ochelarii?

Sună telefonul. Se reped amândoi, dar el ridică primul receptorul și răspunde precipitat:

-Alo, da, casa Damian. Eu sunt. Cum, dumneavoastră sunteți, domnișoara Virginia? Domnișoară, vă cer mii de scuze pentru adineauri. Știți, soția mea era cam nervoasă... Cum? Ce spuneți? N-ați vorbit ea? Ați fost plecată de acasă, acum ați venit? Formidabil! O, ce surpriză! Atunci cu cine... A, bine, acum nu mai are nicio importanță. Ei, dar pentru că tot ați pierdut ceva interesant, haideți să vă spun eu. E vorba de câteva amănunte în legătură cu mine. Da, despre persoana mea este vorba. Amănunte pe care am omis să vi le spun, fiindcă nu le consideram de mare importanță. Dar, mă rog, soția mea este de altă părere. Aflați, așadar, că sunt un bărbat plin de candoare, care nu vede mai departe de lungul nasului, pentru că nu-și găsește niciodată ochelarii... Că pot să fac o femeie fericită numai spunându-i că vreau mazăre în loc de cartofi, că îmi pictez pijamale și în curând am să le expun, că fluier prin somn, că am hemoroizi și... câte și mai câte.

-Ce faci, dragă, ai înnebunit? strigă ea uluită.

El se întoarce calm către ea și îi arată receptorul în care se auzea țiuind tonul:

-Asta vroiai?

-Cine era?

-Știu eu? Probabil cineva care greșise numărul...

Ce rămâne după noi

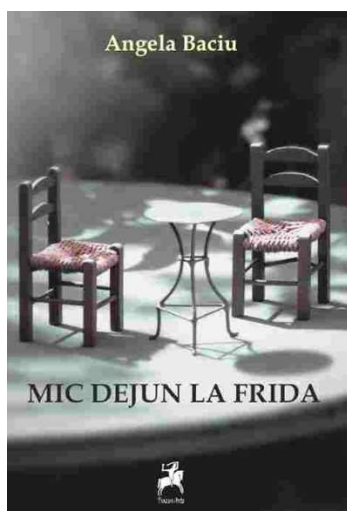
Festivalurile de Poezie sunt nu numai un moment al recunoașterii valorice, prin premiile și distincțiile acordate, ci și un bun prilej de a-ți întâlni semenii, de a lega prietenii, fie că rezistă sau nu de-a lungul vremii, în sfârșit, sunt, esențialmente, niște sărbători. La un asemenea festival, cel organizat de Centrul Cultural Sebeș, dedicat lui Lucian Blaga, am cunoscut-o pe Angela Baci.

Scriitoarea Angela Baci este un nume consacrat în literatura contemporană, atât ca poetă, prozatoare sau eseistă, cât și ca publicistă, implicată în numeroase campanii umanitare.

În 2020, anul de tristă amintire pentru noi toți, Angela Baci semnează un nou volum de prozopoeme, le-aș numi eu, Mic dejun la Frida, volum care apare la editura Tracus Arte și care se bucură de prezentarea lui Radu Vancu pe coperta a IV-a, de unde citim că autoarea a scris o carte șarmantă & umană & zăgăhită, adică, o pledoarie pentru sinceritate și autenticitate, mai ales că ne și avertizează în cuvânt către cititor, dacă nu râzi de la prima pagină, nu te grăbi, încearcă și tu să scrii cu mâna stângă să vezi cum e, pentru timpul liber, nu dăunează (grav) sănătății...

Primele texte confirmă un leitmotiv la care face trimitere și Radu Vancu, anume, stângacii, întrucât ce mai tura vura stângacii au noroc în viață; am fi tentați s-o credem pe Angela, dacă nu am descoperi, sub masca bonomiei, o continuare a discursului ce ne pune pe gânduri, în față, la humanitas, un om de zăpadă.

Și tot de stângaci dăm în următorul prozopoem, cu un titlu explicit: obiecte pentru stângacii, din care cităm fragmentul definitoriu al cărașiei cotidiene, empatizând, la rândul-ne, cu acest stângaci al Angelei Baci, o stângace, de fapt, care se aseamănă unui bufon, mai degrabă trist, decât comic: cu care mână să deschidă ușa apartamentului? În dreapta are o sacoșă plină, laptop-ul pe umăr, sub braț pachetul de la poștă și factura de la Vodafone, în stânga hainele de la curățătorie și geanta cu de toate, sub nicio formă nu va deschide cu dreapta. Că a tot obosit să se plângă că nu se găsește un desfăcător de conserve și pentru ea, un ibric, un decojitor de legume, poate un cuțit de tăiat pește...și lista continuă, într-o bună manieră minimalistă, dar cu senzația că e vorba, de fapt, despre viața fiecăruia dintre noi.

Ciclul dedicat stângacilor face o vultură în timp, dureros-confesivă și propune scena în care învățătoarea lovește cu o riglă de lemn palma îndărătnică a școlăriței, că : de ce nu ești și tu normală/precum ceilalți copii, uite toți scriu cu mâna dreaptă, dar nostalgia nu e una conceptuală, decade repede într-o ironie bonomă la adresa facebookului, unde mișună emoticoanele, iar lumea e bună, frumoasă, și deșteaptă ori așa ni se pare nouă, care o frecventăm. Angela pare riguroasă, dacă notează în lista obligațiilor zilnice, ora când vine popa cu botezul, apoi, imediat,

plata liftului, de care se și autoabsolvă, continuând într-o notă de umor stradal, savuros, picant prin destoinicia taximetristului ce se justifică, fac curse doar noaptea, e mai liniște, băieți de băieți, parașute, bani mulți...

În textele acestui volum dedicate stângacilor e un melanj de comic amar și de luare în răspăr a neajunsurilor de tot felul, deseori Angela Baci pariind, în mod asumat, pe cartea unui polisemantism al expresiei, hotărăște-te, zimții sau dinții, după cum singură o spune.

Locul ăla din coșul pieptului tău, partea a doua a volumului, derulează cinematografic scene cotidiene, spații intime cu pălării, sfeșnic, excursii, unde cuplul este unul atemporal, ea se descălță la Pietrele lui Solomon, el continuă urcușul, până hăt sus, într-o prăvălie, i-aș spune magazin de arme, dar e prea mult, ea ține în mână un bumerang, evident, nu era pentru stângaci, ca atare, inutil, în decor apare și o curvă, încercând să-și facă meseria, glissandouri, intermitente și o frazare din care nu lipsește, totuși, ambiguitatea, deși, în mod vădit, Angela Baci ne transpune într-un intimism aproape tabloid: mai știi când ne-a prins ploaia lângă Cibineu alergam cu sandalele-n mână fără să ne pese că era marți trei ceasuri rele... am mers cu toate trenurile... Asta a fost povestea de dragoste a unei femei stângace pentru balerinul cu coup-de-piedul cel rănit, aflăm din în loc de epilog și trebuie s-o credem pe autoare, constatând că este o abordare originală a dragostei, un fel de jurnal de front cotidian, unde lupta se dă întreaga viață, cu biruințe efemere, pentru că ce rămâne după noi? Niște numere, vorba cizmarului, preluând o replică din cartea Angelei Baci, carte pe care o recomand spre lectură, pentru ineditul său, pentru libertatea spiritului, ce transpare din fiecare text.

Gela Enea

Scrisoteca

proiect inițiat de Florina Zaharia

Când bați palma cu intimitatea ta și a lucrurilor tale, când te așezi comod în tine însuși și îți îngădui condiția și ființa de scris, doar atunci, numai atunci poți să lași lumii un semn. Semnul tău. Derulăm, în câteva minute și cuvinte fără timp, filmul scrisului tău ca personaj principal.

Invitat: Nora IUGA

Nora Iuga s-a născut pe 4 ianuarie 1931. Poetă, prozatoare, traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România și a PEN Club. A publicat volume de versuri, printre care: *Vina nu e a mea* (1968), *Captivitatea cerului* (1970), *Opinii despre durere* (1980), *Inima ca un pumn de boxeur* (1982, 2000), *Piața cerului* (1986), *Dactilografa de noapte* (1996, 2010), *Spitalul manechinelor* (1998, 2010), *Autobuzul cu cocoșați* (2001, 2010), *Petrecere la Montrouge* (2012), *Cîinele ud e o salcie* (2013), *ascultă cum plîng parantezele* (2016). Volumele sale de proză și poezie au fost traduse în mai multe limbi. A tradus peste 30 de titluri din Nietzsche, Strindberg, Celan, Junger, Gunter Grass, Elfriede Jelinek, Herta Muller etc., dar și cărți pentru copii. În anul 2007 a primit Premiul „Friedrich-Gundolf”, oferit de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Darmstadt. La recomandarea președintelui Republicii Federale

Germania, Joachim Gauck, în anul 2015 este decorată cu ordinul „Crucea de merit” în grad de cavaler. În anul 2017, președintele României, Klaus Iohannis, i-a conferit Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Comandor. La Editura Polirom a publicat romanele *Sexagenara* și *tinărul* (2004, 2012), *Săpunul lui Leopold Bloom* (2007), *Hai să furăm pepeni* (2009, 2015), *Harald și luna verde* (2014, 2016) și *Lebăda cu două intrări* (2016, 2017), *Hipodrom* (2020).

Totul mi se dictează

1) De ce scrii? Ce reprezintă scrisul pentru Nora Iuga?

Scrisul e singurul lucru pe care îl fac fără nici un efort pentru că totul mi se dictează. Am în cap un greiere care cântă singur. E drept, că l-am născut pe la 28 de ani, dar creierul meu a fost de atunci și până în ziua de azi un adevărat Fred Astaire.

2) Unde scrii? Ce semnifică pentru Nora Iuga locul în care scrie?

Oricând și oriunde. Când eram mai tânără, scriam mai mult seara, atunci tot timpul era al meu. Acum mă trezesc dimineața cu poeziile gata făcute în vis.

3) Ce te inspiră oricând?

Păi, sunt permanent inspirată, fiindcă eu cred numai în inteligența subconștientului.

4) Ce te liniștește și te aduce în starea de scris?

Niciodată liniștea nu m-a adus în starea de scris. Totdeauna dorința orgiastică sau ura erau greu de stăvilit.

5) Ai făcut vreodată terapie ca să te întorci la tine / la scris?

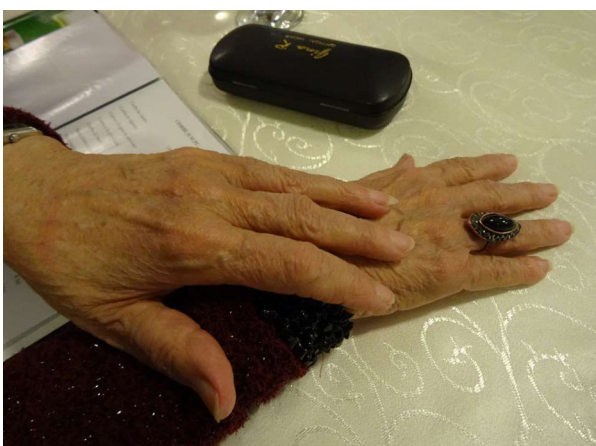
M-a ferit Dumnezeu de așa ceva. Dacă scap de Incoronatul-încornorat cred că poeziile mele vor fi în stare să se ia la întrecere cu toate titirezele universului.

6) Care sunt tabieturile tale poetice, cuvintele compatibile cu scrisul tău?

Cum să ai tabieturi poetice dacă scrii în tramvai, pe trotuar, în palma, pe colacul wc-ului, când mănânci macaroane cu brânză și... firește, de ce nu, ascultând *Plaisir d'amour*.

7) Dacă nu ai fi scris, ce ai fi făcut?

Aș fi devenit actriță, balerină, călugăriță și, cu siguranță m-aș fi sinucis...

In memoriam

Sergiu Dumitrescu Cinci ani de la trecerea în eternitate

Cu sculptorul Sergiu Dumitrescu, de la moartea căruia se împlinesc cinci ani, am fost un timp coleg de cancelarie la Școala Gimnazială Nr. 29 din Galați, unde funcționa de mai mulți ani și soția sa, Gina Dumitrescu, profesoară de istorie. Mai apoi l-am urmărit prin expozițiile personale organizate și prin lucrările expuse la manifestările colective, despre care am scris în presa locală. În ianuarie 2016, numărându-mă printre cei onorați de Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, instituție pe care el o conducea în calitate de manager, cu Premiul „Nicolae Spirescu” pentru contribuția adusă la promovarea artelor vizuale în paginile revistei „Dunărea de Jos”, artistul mi-a făcut un laudațio. Înainte de începerea festivității am observat că este mai slăbit și palid la față. L-am întrebat dacă nu se simte bine sau dacă este bolnav. Nu mi-a confirmat, a ținut să ascundă suferința. Pe urmă, când am aflat vestea stingerii sale din viață, într-un spital din București, la 1 februarie 2016, în urma unor afecțiuni cardiace, care se agravaseră în ultimul timp, am înțeles, era prea demn și vertical în tot ceea ce făcea. Nu voia să dea impresia că vreo boală îi macină trupul. Sergiu Dumitrescu s-a născut la 23 decembrie 1954 în familia unor intelectuali, Minerva și Paul Dumitrescu. Tatăl, medic veterinar, s-a afirmat și a

rămas în cultura gălățeană ca un reputat scriitor satiric și compozitor. Sergiu, încă din perioada când era elev la Liceul „Vasile Alecsandri”, a frecventat atelierul sculptorului Mihai Mihai, care a avut un rol hotărâtor în orientarea sa profesională, în 1977 a fost admis la Institutul de Arte Plastice “Nicolae Grigorescu” din București, unde a studiat cu profesorii Vladimir Predescu și Marin Iliescu. După absolvire (1981), a revenit la Galați, unde a lucrat ca metodist la Casa de Cultură a Studenților, profesor de Educație plastică în mai multe unități de învățământ preuniversitar, iar după 1990 a ocupat funcțiile de consilier la Inspectoratul

Județean pentru Cultură și Patrimoniu Național, director al Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național și în două rânduri manager al Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, pe care l-a condus până la data decesului. A fost membru al U. A. P. R. din 1991, secția sculptură. Din 1979 a început să expună în cadrul manifestărilor colective ale Filialei Galați a U. A. P. R. Și-a organizat mai multe expoziții personale la Galați (1986, 1987, 1989, 1993, 1995, 1998, 2001, 2015), Cuneo, Cissone, Italia (1995) și a participat la numeroase manifestări de profil cu caracter național și internațional. S-a numărat printre artiștii care în 1995 au pus bazele Grupului „Axa”, fiind prezent cu lucrări în expozițiile acestuia intitulate „Corpul uman”, „Natura moartă altfel”, „Gest, idee, sacrificiu”, „Oglinda”, „Fără titlu”, „Imposibila întoarcere”, „246”, „Agora act”, „Echilibru” etc. A participat la Tabăra de sculptură în piatră de la Piatra Neamț (1983), Tabăra de sculptură în lemn de nuc de la Muzeul de Artă Vizuală din Galați (1996) și la edițiile din 1991, 1995, 1997 ale Taberei de sculptură în metal de la Galați, pe care le-a și coordonat. Pentru Galați a realizat proiectul după care s-a construit în parcul din fața Casei de Cultură a Sindicatelor „Troia Sf. Sofia”, ridicată în anul 2000 în amintirea Bisericii „Sfânta Sofia”, demolată de autoritățile comuniste în 1963, ca și lucrările de artă monumentală „Veșmânt” (1991, Strada egipteană stau la baza unor sculpturi pe care le-a denumit „Supliciu”, „Înălțare”, „Arhanghel”, „Geneză”, „Prometeu”, „Icar”, „Sibilă”, „Iris”, „Nimfa”, „Centaur”, „Orion”, „Danaidă”, „Medeea”, „Ithaca”, „Cassiopeea”, „Efeb”, „Cer plutitor”,

„Ichthys”, „Dioscurii” ș.a. Lucrări ca „Vergo”, „Gemeni”, „Selena”, „Taurra” își au sorginea în simbolistica astrologică, în timp ce „Inorog trist” și „Calul danubian” înfățișează animale fabuloase. Sculpturile lui Sergiu Dumitrescu sunt admirabile metafore plastice ale condiției și existenței omului în univers, simboluri ale unor idei și adevăruri etern umane. Se disting prin eleganța ritmurilor, armonia proporțiilor și tehnica execuției. Ca și alți confrăți, artistul preferă formele și volumele simplificate, esențializate, rigoarea geometrică, jocul

subtil al luminilor și umbrelor, al plinurilor și golurilor. Linia sculpturilor sale este fluidă, imaginile sunt materializate printr-un superior dialog cu spațiul, într-o ordonare armonioasă a suprafețelor. Deși destinate interioarelor, lucrărilor sale nu le lipsește monumentalitatea, putând fi transpuse la mari dimensiuni și amplasate în spații de for public. De apreciat la acest sculptor este și ingeniozitatea cu care folosește în aceeași lucrare combinații de materiale diferite, unele neconvenționale, îmbinându-le armonios, făcându-le purtătoare ale unor mesaje profund umane. Seria lucrărilor inspirate de muzică și de instrumentele muzicale, unele foarte vechi, reține de asemenea atenția prin ineditul formelor, prin delicatețea curbilor, dar mai ales prin felul în care Sergiu Dumitrescu știe să sugereze chiar ritmurile și vibrația muzicii. Totodată, sculpturile din metal, destinate spațiului public, vorbesc despre un creator inventiv, care găsește soluții adecvate armonizării și conviețuirii lucrărilor sale cu arhitectura și ambianța mediului în care au fost amplasate. Cubul „Veșmânt”, o construcție masivă, de culoare albastră, care pare a crește din inima pământului, are în partea superioară o splendidă decorație, o adevărată dantelărie metalică argintie. „Veghea” și „Trecerea în lumină” (Parcul „Cloșca”) sunt deosebite ca factură. Ambele pornesc de la forme ce sugerează corpul uman. Dar în timp ce prima are o țesătură metalică complexă, de esență baroc-expresionistă, parcă evocând personaje din filme S.F., în care hazardul pare să dețină locul primordial în îmbinarea elementelor componente, a doua este o alcătuire simplă. Barele metalice din partea de sus, ce străpung sau numai ating stâlpul vertical de forma unei siluete umane, articulate cu altele în formă de semicerc, evocă siluete ale unor ambarcațiuni sau rămășițe ale unor nave naufragiate.

Părăsind această lume atât de timpuriu, la numai 61 de ani, când se afla în plenitudinea forțelor creatoare și avea încă multe de spus, Sergiu Dumitrescu a lăsat un mare gol în cultura și arta gălățeană. Ne încălzesc în continuare inimile opera sa și amintirea unui Om prietenos, sociabil, cu zâmbet cald, care a ars pentru cultura și arta municipiului și județului Galați, domenii cărora le-a dedicat cei mai frumoși ani ai săi.

Corneliu STOICA

SERGIU DUMITRESCU

Născut în Galați la 23 decembrie 1954

1981. Absolvent al Institutului de Arte Plastice „N. Grigorescu” din București

Membru al U.A.P. din ROMÂNIA,

Expoziții personale: 1984, 1986, 1987, 1989, 1993, 1995, 1998, 2001 Galeriile de Artă „Nicolae Măntu” din Galați. 1995 Cuneo, Italia.

Expoziții de grup: 1984, 1989, 1997 Galeria Orizont București 1992 Museo dell’Automobile Torino, Italia Galeria ARX, Torino, Italia; 1995 CISSONE, Italia; 1996 Galeria PIEMONTE, Torino; 1996 Bienala de sculptură mică, Ravena, Italia; 1997 Galeria APOLLO, București 1997 Expoziția “Premiul Cesare Pavese”, Italia; 1997 Centrul Cultural Român, Paris, Franța; 1997 CARU, Italia; 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 cu Grupul AXA, la Muzeul de Arte Vizuale Galați, Muzeul de Artă Constanța, Galeria CUPOLA Iași. 2000 THE SHARJAH ARTS MUSEUM, Emiratele Arabe

Simpozioane: 1983, Piatra Neamț. 1991, 1995, 1997 Tabăra de sculptură în metal Galați. 1996 Tabăra de sculptură în lemn, Muzeul de Arte Vizuale Galați.

Lucrări în colecții de stat și particulare din țară și străinătate: Anglia, Franța, Italia, Germania, Grecia, Belgia, S.U.A., Australia.

Cele două tipuri de investigații în care se constituie creațiile lui Sergiu Dumitrescu relevă, pe de o parte, necesitatea consumării apetenței pentru prețiozitatea efectelor plastice în procesul prelucrării materialelor, iar pe de altă parte conturează un spirit obsedat de evitarea rutinei vizuale și de afirmarea unei atitudini nonconformiste. În prima categorie intră lucrările de plastică mică, realizate în materiale tradiționale, ca marmura, sau esențele rare de lemn, configurând forme capricioase, fluide, bine cizelate. Cea de-a doua tendință se concretizează în instalațiile, asamblajele și lucrările monumentale unde imaginile, asocierea de materiale, rezolvările spațiale și diversitatea soluțiilor plastice implică direct privitorul, evidențiind un sens adesea polemic, moralizator, de problematizare a universului conceput de autor.

Mariana Tomozei Cocos

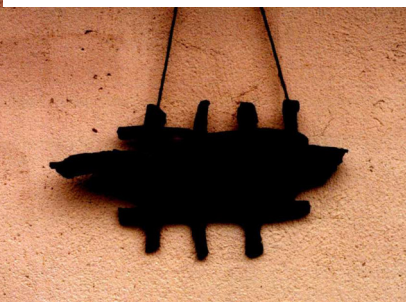

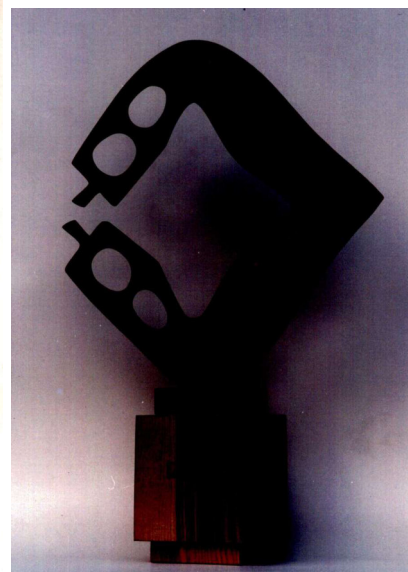
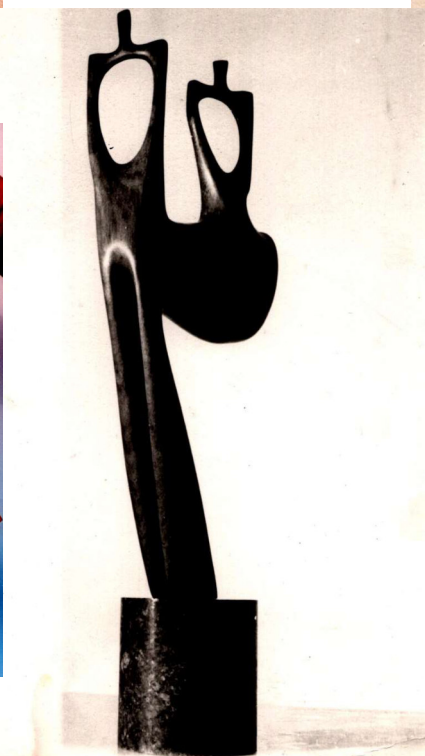
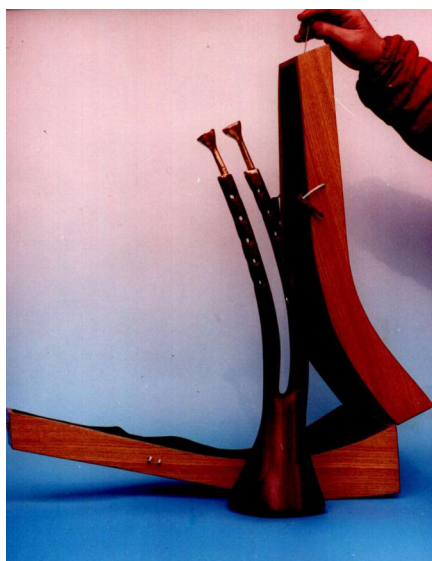
ÎNTRE HAR ȘI OPERĂ - în edificiul făpturii sale, Sergiu Dumitrescu are tăceri elocvente. Cred că, atunci și acolo, sublimează idei, trecându-le din athanorul minții în simțul tactil al mâinilor, de unde începe aventura dezvelirii de materie. Pentru el, piatra are suflet, lemnul are suflet, metalul are suflet, pământul are suflet, aerul are suflet... și toate așteaptă să fie purificate prin emoție și frumos, ca o formă a vocației umane de exprimare a înțelepciunii și a neliniștii, a speranței și a credinței, a dragostei și a suferinței. Sculptorul oficiază cu gravitate tandră, eliberând lacrimi fierbinți din boabe de metal, note inefabile din portativul sublim al iubirii, zborul icaric spre miezul luminii, „clipa cea repede” spre fulgerare vizuală, într-un ansamblu impresionant de simboluri și semnificații, nuanțe și conotații. Între har și operă, Sergiu așază eforturi de damnat și bucurie de mântuit, în vămile artei autentice.

Theodor Parapiru

ceramică

lemn

Sergiu Dumitrescu se simțea în ultima lui vreme un om împlinit, împăcat nu cu semenii, ci cu el însuși. Este rar să răspunzi la întrebarea „ce-ți mai dorești de la viață?”: „nu-mi mai doresc nimic în plus. vreau doar să nu mi se ia din ceea ce am...“. Este rar, dar nu și pentru un artist adevărat, pentru un creator care, și înainte, și după anul fatidic '89 s-a căutat cu obstinație pe el însuși, dăruind fără rezerve pietrei, lemnului, pânzei întinse pe șevalet adevărurile, căutările, speranțele, amăgirile și dilemele sale existențiale. Este rar, dar nu surprinzător, pentru că el îl găsisese de tânăr, de foarte tânăr, pe Dumnezeu, se consideră parte însemnată cu har din Creație, dator să o releve, să o lumineze, să-i ridice pe pedestal, ofrandele.

Când îl evoci pe Sergiu Dumitrescu, spui „frust”, spui „simplu”, spui „robust” sau „trainic”, „adevărat” sau „limpede”, „dintr-o bucată”, „de un crez”, „de un țel”, dar vorbești, imediat de lucrările sale, despre delicatețe, emoție, dragoste, fragilitate, fior și tandrețe.

Nu pot, ca prieten, să-mi țin lacrima în amintire, nu îmi vine să cred că a plecat, că ultimul fir de nisip din clepsidra sa s-a adăugat veșniciei. Părea indestructibil, părea o forță a naturii; lângă el te simțeai în siguranță, era protector și statornic.

A adormit Sergiu, dar somnul său e vegheat frumos de cei care i-au fost aproape. Lacrima sa s-a strecurat din colivia de aramă și e acum sarea pământului. Un pește s-a desfăcut din plasa de sârmă ghimpată, alunecând spre izvoarele pure ale credinței, Treimea și-a luat zborul, naiadele din lemn de nuc și cireș au luat calea poeziei, licorna, icarul, pasărea înspănată și cea înlănțuită zboară acum în eternitate, iertate sunt toate păcatele lumii... Veghează, de acolo de Sus, în sala de expoziție a Muzeului Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos, în sala care îi poartă numele, prin grija marelui și bunului său prieten, Părintele Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, veghează un Iisus minunat închipuit, adormit într-o înviere, într-o lumină și bunătațe.

Ai desenat nenumărate „semne ale clipei”, tot atâtea simboluri în fier, în lemn și în piatră, ai fost tu însuși un „semn” al geniului acestui popor, o „clipă” de neuitare...

Radu Macovei

De când l-am cunoscut pe Sergiu Dumitrescu și până în ziua în care l-am pierdut (consider plecarea fiecărui prieten drag drept o pierdere personală), am fost convinsă că e alcătuit dintr-un bloc de marmură. Masiv, tare, fluid doar cu cei apropiați, care-i știau netezimile și îi apreciau umorul, Sergiu părea croit din stofa nemuririi. Si chiar a devenit nemuritor prin talentul său și prin lucrările sale. Prin cele maiestose, făcute să împodobească orașul, dar și prin sculpturile mici, grațioase și inteligente, care se pierdeau în căușul uriaș al mâinilor sale. Nu mai vorbesc despre picturi, care mie cel puțin mi-au împodobit viața peste tot pe unde am trecut. Am avut mereu un tablou al său pe un perete la birou, acasă... și acum, când scriu, Cristul lui Sergiu mă veghează, amintindu-mi că anii sunt ca firele de nisip și doar clepsidra dumnezeirii ne mai amintește cum se adună ei, spre a ne arăta că suntem pieritori.

Acum cinci ani, când a plecat să se ia la întrecere cu îngerii, mă minunam că un prieten de o vârstă cu mine s-a călătorit definitiv către Cer, lăsându-mi mie moștenire zâmbetul lui. Pe care îl tot rememoram printre lacrimi. Între timp, locul se aglomerează acolo, Sus, iar Sergiu stă sigur la o șuetă cu Radu și cu Miss, pe lângă atâția alții care au schimbat viața asta pe cea veșnică. Mi-e dor de el, mi-e dor de ei. Si îi simt veghindu-ne din Înalturi.

Veșnica ta amintire, Sergiu! Noi nu te-am uitat.

Katia NANU

EPISOADE ALE EXTINCȚIEI

Octavian MIHALCEA

Odată cu noua carte de versuri a lui Octavian Soviany, *șaizecișise* (Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2020) ne apropiem accentuat de capacitatea pe care o are poezia în abordarea subteranelor noțiunii de om, cu tot eclectismul acesteia. Inerentele suplicieri aparțin unor asumări profunde, mereu așteptând noi experiențe revelatoare. Evanescenta lirică are absolută nevoie de primordialitatea yang și yin. Treptat, hipercunoscutul gol se strecoară printre detaliile existenței poetului. De aceea, “Un poem trebuie să fie/ vertical,/ ascuțit,/ penetrant.// Un poem/ vorbește/ doar prin propria-i/ goliciune.” Nictalopia este corelată cu episoadele autoflagelante: “Nu te poate iubi/ decât/ cine vede pe întuneric./ Cine știe/ să se taie adânc./ Cine își duce/ inima-n/ palmă/ ca pe un pumn de/ cenușă/ sleită.” În cadrul acestor peisaje austere, detaliile corporale, uneori erotice conduc la stărilimită. Ipostazele sunt de-a dreptul cinematografice, minimalisme sugestive pentru acuitatea esențializantă a lui Octavian Soviany. E preconizată o solitudine creativă, în raport direct cu ființa poetului. Textele din carte par a fi închinat unei femei translucide, muză care potențează și în același timp inspiră claustrarea. Aceste aproape epistole însingurate, cu peceti satumiene, ilustrează un stadiu existențial crepuscular. Pare că stampe fine populează oglinzi din ce în ce mai îndepărtate. Devitalizarea și, uneori, macularea domină orizontul poeziilor din *șaizecișise*. Adierea neantului nu este departe, animată fiind de entități macabre care pregătesc dezagregarea. Încet, prin peisaj trec umbre sepulcrale. Estetizările și universul lui Thanatos acutizează fiorul amoros, element principal în carte: “Căldura trupului tău/ mă făcea să visez/ la băile acelea fierbinți/ în care odinioară romanii/ își tăiau jugularele,/ uitându-se apoi/ la șuvoiul de sânge/ ce înroșea apa cu voluptatea unor esteți.” Nudul consonează cu adâncimile tăcerii. Dimensiunile spațio-temporale sunt supuse unor

OCTAVIAN SOVIANY
șaizecișise

dereglări pline de simboluri. Octavian Soviany desfășoară varietatea sintagmelor de structurării, nu de puține ori contondente. Prin regresie se obțin stări nostalgice care nu pot reconfigura datele prezentului spectral. Iau ființă automatisme bizare. Limitarea (cu accentele inumanului) devine o nouă realitate legiferată. Perspectiva extincției nu e foarte departe. Atrag atenția ironiile la adresa unei contemporaneități foarte surprinzătoare. Monotonia aduce aproape caracterul frust al ipostazelor terminale: “E sâmbătă sau duminică./ Eu stau pe marginea patului/ și mă uit la/ peretele cenușiu./ Număr lucrurile/ pe care le-au pierdut/ oamenii. în ultima/ săptămână, în ultimele două,/ apoi trei/ săptămâni./ Țin evidența/ sinucigașilor./ Cei mai mulți se omoară/ sâmbăta sau duminică./ mai cu seamă/ în duminicile ploioase.” Poetul, în răspăr cu cele contingente, alege compania amănuntelor “perfect inutile”. Macularea și hipertrofierea nonidealurilor devin acaparante. Ca o consecință, “Poezia e un/ preservativ consumat/ la care oamenii/ se uită cu scârbă.” Peste tot, farmecul aproape indescritibil al vechiului. Neputința cuvintelor ar putea fi fundamentată metafizic. O posibilă ilustrare a reificării din zilele noastre: “Stăm la pupitre/ cuminiți./ O turmă/ obosită de dinozauri./ Fiecare cu laptopul/ și cu tenia lui./ Și ne uităm unul la altul/ cu ură./ Suntem/ ultima came de tun/ a istoriei.” Impresionează firescul morții. De altfel, despărțirea de lume se petrece antum, cu aura unei profund atipice fericiri. Retrospectivele nu servesc la nimic, nimeni neștiind ce trebuia făcut mai bine. Retorica inconsistentei nu poate avea drept potențială soluție decât apocalipticul. La finalul cărții lui Octavian Soviany găsim și o satumiană profesiune de credință: “Cuvintele/ au existat înainte de/ mine./ N-am inventat eu poezia./ Am primit totul în dar/ și trebuie/ să dăruiesc tot./ O să plec de aici/ cu mâinile goale./ Cuvintele/ putrezesc mai încet/ decât carnea/ dar putrezesc/ și ele/ în cele din urmă.”

UNIFORMELE REGALITĂȚII ROMÂNESTI (II)

Romfilatelica revine cu o nouă emisiune de mărci poștale consacrate Uniformelor regalității românești (II), care a intrat în circulație pe 15 iulie 2020, cu ocazia Zilei mărcii poștale.

Toți Regii României au folosit ca îmbrăcăminte uniforma militară, ca simbol al autorității monarhiei. Regele Carol I (1839 - 1914), ilustrat pe timbrul cu valoarea nominală de 3,30 lei, a îmbrăcat uniforma

Regele Ferdinand I (1865 - 1927), este reprezentat pe timbrul cu valoarea nominală de 5 lei. În 1885 a terminat cursurile Școlii de ofițeri din Kassel, fiind numit cu gradul de sublocotenent în cadrul Regimentului I Gardă de la Curtea Regală a Prusiei. Începând cu 1889 a devenit Principe de Coroană a Regatului României și s-a stabilit în România, unde și-a continuat cariera militară.

militară încă de la vârsta de zece ani, când a început școala militară.

De la venirea sa pe Tron, în 1866, a adoptat ca îmbrăcăminte oficială uniforma de ofițer, chiar și la întâlnirile particulare.

La ceremonia încoronării pe 10 mai 1881, Regele Carol I era echipat în uniformă de general de infanterie. El se deplasa călare în fața trăsurii de gală a Reginei Elisabeta, care era trasă de opt cai.

Până în ultimele clipe ale vieții, Carol I a apărut îmbrăcat în uniformă de ofițer, veșmânt în care a fost îngropat.

Ferdinand purta uniforma regală chiar și la întâlnirile particulare, însă după război Regele a adoptat o ținută civilă la întâlnirile de la curte. La ceremoniile oficiale, el purta în continuare, ținuta militară.

La încoronarea din 15 octombrie 1922, Regele Ferdinand I a purtat uniforma de general cu însemne de mareșal, peste care a așezat o mantie realizată special pentru eveniment.

Simbol al autorității supreme, mantia era o piesă reprezentativă pentru ceremonialul încoronării. Concepția artistică a mantiei aparține pictorului Curții

Regale, Costin Petrescu, și a fost realizată într-un atelier vienez.

Ferdinand I a dorit să fie înmormântat cu uniforma de general de cavalerie, deși fusese ridicat la rangul de mareșal, motivând că cu acest grad a petrecut anii cei mai fericiți ai carierei militare.

Încă de mic, Regele Carol al II-lea (1893 - 1953), reprezentat pe timbrul cu valoarea nominală de 8,50 lei, a apărut îmbrăcat în uniformă militară, în spiritul monarhiei din România. La toate ceremoniile oficiale, Regele purta veșminte militare, cu beretă și pelerină de mareșal. Deseori apărea în fața publicului în ținută

de mareșal al diferitelor regimente, sau în cea de amiral, însoțite de accesorii precum pelerina ordinului „Mihai Viteazul”, sau numeroase decorații, dar și unele mai puțin obișnuite, cum ar fi coiful cu acvilă în vârf, copiat după modelul împăratului german Wilhelm al II-lea.

Regele Mihai I (1921 - 2017) a fost ilustrat pe timbrul cu valoarea nominală de 12 lei. El a început să poarte uniforma militară odată cu venirea tatălui său pe Tron, în anul 1930.

După ce a devenit Rege, în 1940, a purtat uniforma militară. Ca și predecesorii săi, Regele Mihai I a purtat la întâlnirile oficiale uniforma militară cu însemnele diferitelor grade militare, până la cel de mareșal.

Colița dantelată a emisiunii, cu valoarea nominală de 29 lei, reprezintă un montaj alcătuit din reproducerea primei colițe românești- Expoziția Filatelică Română EFIRO, Noiembrie 1932, București. Această coliță dantelată conține și un portret al Regelui Carol al II-lea, în uniformă și cu coif. Pentru piesele prezentate la această expoziție, care a fost un mare filatelist, Regele Carol al II-lea a primit Diploma de onoare cu plachetă de aur.

Pe plicul „prima zi” a emisiunii este reprodusă o fotografie în care regii Carol I, Ferdinand I și Carol al II-lea pozează în uniforme militare.

Gânduri din țara măslinilor - interviu cu Adrian Grauenfels

- Niște amici mi-au trimis cărți publicate după 89. Erau acolo Cărtărescu, Nichita Stănescu, jurnalul lui Mihail Sebastian, Nora Iuga, Radu Tudoran.
- Mi-am dat seama că am ratat o literatură splendidă, total ignorată în Israel. Am descoperit pe marii avangardiști Tristan Tzara, Urmuz, revistele Alge și Unu...

Gânduri din țara măslinilor

Angela Baci: - Domnule Adrian Grauenfels, suntem la început de an, vă urez „La mulți ani!”.

Adrian Grauenfels: - La mulți ani, dragă poetă Angela Baci, vă mulțumesc pentru atenția acordată. Începutul lui 2014 a fost marcat de un eveniment important, lansarea la ICR -Tel Aviv a revistei „Izvoare”, publicația anuală a Asociației scriitorilor Israelieni de limbă Română în care adunăm cele mai bune poezii și fragmente din proza scrisă în anul care a trecut. Este un prilej de revizuire a stării scrisului, a lansa debutanți cât și a strânge legăturile cu autorii și prietenii din România. Participarea a fost largă și revista foarte bine primită. Apar în ea 40 de scriitori israelieni, cu un material bogat, divers, însoțit de desenele unor pictori și graficieni din comunitatea noastră. Eu am făcut designul copertei, mixând șapte picturi ale unor artiști evrei de origine română precum Marcel Ianco, Victor Brauner, Perahim etc.

A.B.- Întrucât vorbim despre bilanț, cum au fost pentru dumneavoastră anii 2000-2013? Ce ați publicat?

A.G.- Acești 13 ani au fost prolifici și catalizați de răspândirea comunicației pe net care mi-a facilitat cunoașterea unui spectru larg de scrieri și tendințe cu care nu eram la curent. Am descoperit avangarda română, care a fost ținută ascunsă cu grijă de școală comunistă, am întâlnit publiciști și tineri poeți care m-au stimulat în a scrie. În total am trei cărți publicate (ultima este o colaborare cu poeta Cristina Ștefan din Bacău) și nenumărate participări la reviste, ziare, antologii, etc.

A.B.- Pentru cei ce vă cunosc mai puțin sunteți poet, traducător și scriitor evreu, originar din România. Ați publicat poezie, proză, articole, sunteți colaborator și corespondent la numeroase ziare și reviste scrise, altele on line, cum se împletesc toate aceste genuri literare?

A.G.- Colaborez de circa 4-5 ani la publicațiile israeliene majore: Maximum, Revista Familia, Gazeta Literară, Jurnalul Săptămânal. Apar efemer și în alte

publicații din Irlanda, România, Canada. Azi este ușor să colaborezi cu presa din lumea întreagă atât timp cât ai ceva interesant de spus. Eu am avut norocul să fiu un curios și să cunosc parteneri de discuție fascinanți, din dialogul sufletesc se nasc multe subiecte de valoare. Iar cititorul de azi caută nu teorii savante ci exemple utile sau cel puțin hedoniste care să-i facă viața suportabilă.

A.B.- Când ați debutat literar? Dar editorial?

A.G.- Nu știu cum se stabilește data unui debut, primele poezii le-am publicat pe net în site-ul Agonia care polariza scriitori de limbă română din toată lumea, cred că era prin anul 2000, apoi am navigat spre grupuri mai elitiste ca de exemplu Hermenia, Lira 21, Egophobia, Omnigraphies etc., ca în final să inițiez un grup de poezie și artă care funcționează pe Facebook numit „Grupul celor 7”. Prima mea carte de poezii „în vizită la Ussais” a fost tipărită în tiraj redus în 2007, a urmat „Castelul lui Yanle” în 2011, iar „Ceai cu Adala” datează din 2013. Activitatea deosebită a Grupului 7 a fost premiată anul trecut cu mențiunea revistei Maximum, premiul Benjamin Fondane.

A.B.- De-a lungul timpului ce prietenii literare ați avut, modele, revelații...

A.G.- Am avut câteva revelații speciale. Niște amici mi-au trimis cărți publicate după 89. Erau acolo Cărtărescu, Nichita Stănescu, Jurnalul lui Mihail Sebastian, Nora Iuga, Radu Tudoran. Mi-am dat seama că am ratat o literatură splendidă, total ignorată în Israel. Am descoperit pe marii avangardiști Tristan Tzara, Urmuz, revistele Alge și Unu. Dar marea întâlnire am avut-o cu poetul Gherasim Luca pe când vizitam familia Gore din orașul Kiriat Ono - Israel. Regretatul doctor Gore a fost nepotul poetului Gherasim Luca, scriitor de avangardă bucureștean, contemporan și prieten cu Tzara, Sașa Pană, Geo Bogza, Gellu Naum, pictorii Perahim și Victor Brauner. În casa-atelier din Kiriat Ono (dna Gore este pictor) am descoperit câteva relicve autentice ale suprarealismului românesc: obiecte, cărți, scrisori și tablouri din perioada de efervescență a avangardei române. Pe un perete am văzut atârnată o caligramă semnată : Gherasim Luca - 1928. Originalul franțuzesc este caligrafiat cu penița (aranjat vertical) pe o hârtie de textură aspră, cu tente gălbui datorate timpului. După spusele d-nei Gore acest document nu a fost expus, deci este necunoscut cercetătorilor operei lui Gherasim Luca. Textul este însoțit de 2 desene subtile, pointiliste, abstracte, invitând spiritul cititorului la o

liberă interpretare. Încerc traducerea ultimei părți, sinteza neliniștii poetice la gândul de a fi după cum spune titlul caligramei: „vierme sub un pantof cu toc cui”.

„Ea (gândirea) nu se compara Cu o furtună

Și nici cu o furtună într-un pahar cu apă

Nici cu paharul de apă pe timp de furtună

Anticipând frenezia statică

Umbra unei incertitudini

Care încă se învâрте în capul meu

înspre rea devenire

Că tot ce înconjoară

Binele sau răul

Cu o durere de cap comparabilă

Cu frenezia statică a unei gândiri Comparabilă cu incomparabilul.”

Prietenii literare - aici vreau să revin la Grupul celor 7. Modelul l-am luat de la o mișcare literară germană numită „Grupul celor 47” în care artiști, scriitori și poeți defineau o nouă ordine estetică. Printre ei se număra celebrul Gunter Grass. Scopul nostru inițial era să atacăm artele prin prisma mediei electronice actuale. Mă fascina ușurința cu care se puteau produce colaje, mici filme video, poezii citite de autor la microfon și apoi aproape instantaneu, creația era difuzată pe net. Azi, acest grup număra 650 de membri, un produs palpabil este „Revista grupului 7” care apare lunar. Revista acoperă o tematică variabilă, propusă lună de lună, dar las frâiele libere imaginației și pasiunilor participanților. Sunt foarte mulțumit de calitatea materialelor și prezentarea grafică la care am ajuns după 2 ani și 21 de numere consecutive. Netul m-a apropiat de câțiva poeți și artiști foarte buni a căror amicitie mă onorează, nu-i pot aminti pe toți aici dar trebuie să menționez pictorul Ion Danu, autoarele Luminița Petcu, Cristina Ștefan, Bianca Marcovici, poetul Yigru Zelti și pe Sandra Segal care realizează grafica Revistei Grupului 7.

A.B.- Cum este privită și înțeleasă (citită, dacă este) literatura română în Israel.

A.G.- După cum mulți știu, când este vorba de limba română, Israelul este a doua țară în lume (după România desigur) care tipărește și publică masiv literatură, ziaristică, poezie, estetică, critică și ficțiune. Se lansează cărți, sunt prezentate cititorilor, discutate și răspândite cu emoție și dragoste pentru limba noastră maternă. Din păcate, publicul vorbitor de română descrește și îmbătrânește.

O librărie care importa cărți din România a dispărut forțată de schimbările fundamentale impuse de internet. Deci cărțile bune se procura cu greu, tirajele sunt și așa destul de reduse, dar interesul

rămâne aprins celor care iubesc slova românească. De multe ori discutăm în presa electronică viitorul cărților. Vor dispărea ele în lumina erei digitale pe care o traversăm? Am scris un articol publicat recent de revista Maximum de la noi, în el citam o discuție cu șeful editurii „Cărțile din pod”, domnul Yehuda Melzer (profesor de filosofie) care este sceptic în acest subiect controversat. Iată un fragment care aruncă lumină asupra cărților (autohtone sau traduse) în Israel: „A apărut mania vânzării în vrac, 4 cărți pentru 100 de șekeli. Prețul include taxa VAT. Dacă primesc 25 de șekeli pentru o carte și am de plătit taxe, autorul, tipografia, biroul, distribuitorul, traducătorul etc. cât rămâne editurii? În plus cărțile mele nu se mai vând ele nu intră în acțiunea 4 pentru 100 șekeli. Cât voi rezista în această situație? La fel de rău merg lucrurile la editura Tzomet Sfarim. Traducerile în Ebraică sunt costisitoare. Iar la colț pândesc tipografiile digitale care tipăresc pirat cărți străine, deocamdată cu destulă timiditate.

Sau netul care oferă lecturi pe ecran. Mulți cred că vor citi curând pe Meir Shalev digital. E o întrebare serioasă, spune Melzer și întreabă retoric:

„Cunoști pe cineva care are acasă Enciclopedia Britanică?” Mai există un aspect al cărților de știință. În editura mea „Cărțile din Pod” am publicat multe cărți medicale. Aveam o enciclopedie despre medicamente. Când am ajuns pe la a treia ediție revăzută, Viagra făcea furori în farmacii, dar informația nu intrase în volumul meu. Ce să fac? M-am întrebat, să scot o nouă ediție la zi? Apoi dacă va apare ceva și mai nou, ce voi facea atunci?

Așa am ajuns canibal: am șters tabla de materii și am înființat un portal pe net www.informed.co.il care a pus cruce cărților tipărite. Tot ce cauți este pe net acum și am făcut-o eu însumi, cu mâna mea. Ajung imediat la întrebarea cheie, dacă vor dispărea cărțile, spune Melzer. Părerea mea este că Nimeni nu știe. S-ar putea ca unele cărți inaccesibile pe net să dispară fără urmă. Google a încercat să scaneze toate cărțile importante omenirii, dar s-au oprit din muncă din pricina problemelor legale ivite. Mă sperie dispariția cărților. Eu am crescut într-o casă cu bibliotecă până la tavan. Tatăl meu era poet, toți scriitorii în limba Idîș îi trimiteau volume, implorându-l să le traducă. Tata a șezut în bucătărie, pe când mama gătea și a tradus 13 volume din opera în lui IL Peretz. Peste 100.000 de copii au fost vândute. Dacă nu vom face ceva pentru IL Peretz el va dispărea.”

A.B.- Am avut onoarea și bucuria să putem colabora în ultimii ani în diferite proiecte: expoziții de fotografie, carte și poezie de „Ziua Holocaustului”,

expoziții de fotografie, publicarea unor texte în reviste și ziare din Israel, preocuparea pentru artă, valoare. Promovarea culturii românești în alte spații mai are vreun rol pentru iubitorii de artă, mai este apreciată în zilele noastre adevărata artă?

A.G.- Desigur. Artă este un organism viu care crește și se multiplică.

Este hrană sufletească, elementul vital al intelectualului de pretutindeni. Eu consum artă și încerc să o produc cu mijloacele mele modeste. Educația europeană este deterministă de aceea ador experimentul și studiez rezultatele. Apoi modific și perfecționez produsul. Fie în poezie, fotografie, pictură, modelaj în ceramică. Nu este întâmplător că revista Time dedică o cincime din spațiul ei subiectelor de artă contemporană. Noi în Israel ne bucurăm de muzee excepționale care acoperă extensiv 3-4000 de ani de cultură pe aceste meleaguri. Este fascinantă evoluția artelor și rafinarea mijloacelor de expresie privite pe axa timpului. Artă românească este și ea apreciată și cunoscută: Brâncuși, Ianco, Eminescu, Caragiale, Tonitza sau Iser sunt nume familiare oricărui evreu educat.

A.B.- Ce aveți pe masa de lucru în prezent?

A.G.- Mi-am strâns toate eseurile, traducerile și articolele despre artă scrise în anul 2013 în trei volume, toate accesibile pe net. Sunt produse cu fonturi relativ mari în ideea să facilitez citirea chiar și pe ecranele de dimensiuni mai mici care sunt azi larg în uz.

A.B.- Ce proiecte personale pregătiți?

A.G.- O pasiune nouă s-a născut în 2010 când am descoperit poezia ebraică modernă. Am început să traduc din poemele publicate săptămânal de ziarul Haaretz, care selectează cu predilecție tineri și talentați poeți israelieni. Am descoperit la ei o problemă specială, o sintaxă și un tonus poetic mult deosebite de poezia clasică, familiară nouă. Am deja 3 volume de traduceri însoțite de grafică (Maia Martin, Nahum Sternberg) de care sunt sincer foarte mândru. Sper să am inspirația și energia să continui această muncă. Mai am în lucru o carte de poezii pe teme erotice însoțite de desenele excepționalei artiste Uca Maria Iov care trăiește în Olanda.

A.B.- Cum arată o zi din viața dumneavoastră? Aveți regrete?

A.G.- Am muncit 42 de ani ca inginer, am călătorit mult și am scris mult, la început instinctiv, cu timpul am devenit mai atent la formă și la eufonie. Am experimentat și perfecționat arta colajului poetic care mă încântă și azi. Aș menționa câteva colaje remarcabile realizate cu Nicolae Tzone și Yigru Zeltl,

cu Dorina Sisu, Ana Sofian. La regrete? Faptul că am ratat educația muzicală, practica ei, jazzul mai ales, care mă atrage și mi se potrivește temperamental.

A.B.- Un gând pentru cititorii acestui interviu

A.G.- Când scriu aceste rânduri este foarte frig la Galați, minus 12 grade. Dar în suflet păstrez amintiri calde. De pildă din Noiembrie - Decembrie 2012, când Casa de Cultură a Sindicatelor din Galați a găzduit expoziția de fotografie și poezie israeliană „Sub frunze de măslini”. Proiectul s-a născut din rezultatul muncii comune la care au participat israelieni, români și „Atelierele de creație ale poetei Angela Baciuc”, poeta care a condus cu grație și talent conceptul și logistica expoziției. Eram o mână de oameni mânați de dorința unui cross talk cultural. Mama mea a învățat tot liceul la Galați. A fost o mare onoare și bucurie să închid un cerc, prin fotografii, muzica și literatura din Israel - țara în care dânsa a emigrat și s-a stins. Proiectul nostru „Sub frunze de măslini” s-a născut din nebanuitele intersecții umane menite să dăruiască, devenind o clipă de pace lăuntrică atât de necesară pentru a ne hrăni visele. (Paulina Duta). Am fost puțini dar plini de entuziasm: Bianca Marcovici, scriitoare (Israel), Paulina Duta, fotograf (România), Ovidiu Ioan Manole - director Casa de Cultură a Sindicatelor din Galați, Adrian Grauenfels - traducerea și adaptarea textelor (Israel) și desigur dvs. Angela Baciuc, care ne-ai surprins cu forța și talentul organizatoric. Mulțumesc aici Angelei Baciuc, pentru ocaziile oferite, activitățile noastre fructuoase și sper să vă întâlnesc la noi în Israel întru noi aventuri artistice bilaterale. Vă rog să transmiteți cititorilor din România un salut cald de sub... măslinii Țării Sfinte.

A.B.- În încheiere, v-aș ruga să ne oferiți un poem.

A.G.- Iată „Norul Interior”, o poezie care deschide volumul cu același nume (în formă digitală):

„Trupul îi era înconjurat de pleoape
cărțile o încercuiau până la grindă
în jurul patului zăceau leșinuri
povești de ceară, scâncet și cuțite
așa dormea sâmbetele
cu cărți grele uitate pe piept
cu sâni striviți de carete de bronz
trase de lei ce mușcau din carnea ei tânără
și muștele de cuvinte
zumzâindu-i în coada ochiului.
pe un fir subțire, coborau comete”

(Israel - România, ianuarie 2014)

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (162)

Corneliu STOICA

JITĂRIUC, Lucian Ilie, sculptor. S-a născut la 10 iulie 1964 la Hunedoara. A absolvit Școala Populară de Artă Galați, secția sculptură (1983) și Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Facultatea de Arte, clasa profesorului Tudor Ioan (2016). Membru al U. A. P. R., Secția Sculptură, Filiala Galați (2017). A manifestat aptitudini pentru desen și modelaj încă din anii adolescenței, drept pentru care a frecventat atelierul sculptorului, pictorului și graficianului Vasile Onuț până la decesul acestuia (24 iulie 1994). Expoziții personale: Galeriile de Artă „Nicolae Mantru”, Galați (2019). Participări la expoziții de grup: Din 2016 participă la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R.; Salonul Național de Plastică Mică de la Brăila (2018, 2019, 2020), Saloanele Moldovei Bacău - Chișinău (2018, 2019); Bienala Internațională de Artă „Ion Andreescu” de la Buzău (2018, 2020); Bienala Națională „Lascăr Vorel”, Piatra Neamț (2019); Expoziția Bienalei Internaționale de Pictură, ediția a VI - a, Muzeul de Artă al Moldovei, Chișinău (16 mai - 23 iulie 2019) și Palatul Culturii, Muzeul de Artă, Iași (2 iulie - 10 august 2019); Bienala Națională de Artă „Camil Ressu”, Galați (2020). Este și autorul unor importante monumente funerare realizate pentru diferiți comanditari. Participări la Tabere de creație: Valea Doftanei (2019, lucrarea „Fluture diamant”, piatră de Bașchiori - Tulcea). Distincții: Premiul de

Excelență al Filialei Galați a U. A. P. R. Gala Artelor (2019).

Lucian Jităriuc lucrează în lemn, în marmură naturală și artificială, în piatră, modelează lutul, înscrie în spațiu forme și volume armonioase, care

emoționează și face ca sufletul să vibreze. Adesea apelează și la culoare, imprimând ronde-bosse-urilor sale o mai mare atractivitate, contribuind astfel la crearea unor ansambluri în care se simte din plin pulsul vieții, trăirile personajelor. Compozițiile sale, care au în centrul lor figura umană, sunt concepute mai toate pe verticală. Fapt care dă privitorului senzația de înălțare și de ascensiune spre zonele eterate ale spiritului. Lucian Jităriuc se inspiră din mitologia universală („Venus”), din lumea legendelor românești („Ana lui Manole”, „Fata Dunăre”), a muzicii („Fata cu chitara”), transpune în marmură și în piatră artificială tema maternității („Maternitate I și II”), a cuplului („Cuplu I și II”), a dansului („Dans”), dă viață unor personaje feciorelnice („Neprihănită”). Cultivă în același timp și sculptura animalieră („Ducea I”, „Ducea II”). Stilistic, el este un realist cu apetit spre stilizare, însă se simt în lucrările lui și ecouri din arta cubistă și chiar din expresionismul mentorului său într-ale sculpturii, Vasile Onuț. Există în compozițiile sale metaforice multă mișcare, un dinamism deosebit, o aspirație profundă spre perfecțiune și puritate. Artistul este atent la raportul dintre plinuri și goluri, dintre zonele luminoase și cele umbrite, linia sculpturilor sale este elegantă. Uneori, după obișnuința unor procedee foarte vechi, dar folosite și astăzi, recurge la amputarea unor fragmente ale corpului omenesc. De menționat și grija

cu care își lucrează soclurile. Sculptura „Fluture”, de un remarcabil decorativism, realizată din marmură recompusă, dezvoltată spațial pe orizontală, este cu totul aparte. Liniile curbe predomină, planurile se succed, se intersectează, alcătuiesc un întreg de un extraordinar dinamism, golurile circulare au un ritm al lor, iar sfera încununează ansamblul ca un simbol al

armoniei și perfecțiunii universului. Dacă Vasile Onuț ar fi trăit, ar fi fost încântat de creația fostului său discipol, de fantezia și tehnica de transpunere plastică.

Bibl.: Comeliu Stoica, Incursiuni în lumea formelor și culorilor, Editura „Axis Libri”, Galați, 2020.

Morphochroma

Celebrul caricaturist

Octavian Covaci, la 80 de ani

Corneliu STOICA

Maestrul Octavian Covaci, celebru reprezentant al caricaturii românești, împlinește în această lună 80 de ani. În prezent colonel în retragere, el s-a impus de mult în rândul valorilor incontestabile ale graficii satirice naționale și internaționale contemporane, dar și ale artei cinematografice, domenii pe care le slujește cu profesionalism, pasiune și devotament de peste 50 de ani. La numeroase manifestări internaționale ale umorului organizate în Canada, Franța, Germania, Italia, Polonia, Bulgaria, Belgia, Iugoslavia, Turcia, Serbia, Macedonia, Portugalia, Olanda, Norvegia, Rusia, Coreea de Sud etc., el a dus faima României, fiind onorat de jurii cu importante premii. Caricaturile sale, cu subiecte extrase fie din zona politicului sau a sportului, fie din mediul cazon sau oricare alt domeniu pe care l-a abordat, aduc zâmbetul pe buze, destind, amuză, atrag atenția. Uneori, ele pot chiar să intrige, să provoace un surâs amar, să îndemne la responsabilitate civică și purificare morală.

Artistul s-a născut la 13 februarie 1941 la Tecuci, fiind primul copil al locotenentului Nicolae Covaci și al Anastasiei (n. Socolov/Socoleanu), tatăl său desfășurându-și în acea vreme activitatea în cadrul garnizoanei Regimentului 24 Infanterie, ulterior lector la Academia Militară din București. Dintr-o greșală a unui funcționar de la Primăria din Tecuci, numele său de familie a fost ortografiat în certificatul de naștere Covaci. A absolvit Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza (1959), Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, specialitatea Topografie-geodezie (1962) și Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București, specialitatea Imagine Film și Televiziune, clasa conf. univ. Mihai Dimitriu (1974). Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din 1990 și al Uniunii Cineaștilor din România, tot din 1990. A lucrat ca operator triangulator clasa a II-a și operator nivelor clasa a II-a la U.M. 01708 din Buzău (1962-1969), apoi a fost transferat la Studioul Cinematografic al Armatei, unde a funcționat până în 1996, când a fost trecut în rezervă cu gradul de colonel. Și-a continuat activitatea până în anul 2006 în cadrul postului de televiziune Antena 1.

Octavian Covaci a debutat cu grafică umoristică la 15 noiembrie 1962 în revista ilustrată „Sport”, la care mai apoi, între 1969-1978, timp de 11 ani a susținut rubrica de perspicacitate grafică intitulată „8 greșeli”. În 1968 a obținut Premiul I la Concursul de caricaturi pentru tineret și studenți organizat de revista „Amfiteatru”. A colaborat, de asemenea, la „Urzica”, „Săptămâna”, „Haz”, „Moftul român”, „Steaua” (supliment al revistei „Viața militară”), „ProARME” etc. A publicat peste 3500 de caricaturi în presa românească, în cea din 18 țări din Europa și în alte opt țări din America de Nord, America de Sud și Asia. Sub egida U.A.P.R. a tipărit liliputul umoristic „Zâmbete la babord” (1983), cu tematică în exclusivitate de inspirație militară. Și-a organizat patru expoziții personale în București, la Teatrul satiric muzical „Constantin Tănase” (1969), Casa Centrală a Armatei (1970, 1975) și Galeriile Căminul Artei (1995). În 1982 a fost declarat cel mai bun caricaturist al României, fiind pe primul loc în „Urzica Top-Caricatura”, cel de-al doilea și ultimul clasament organizat de această revistă. De-a lungul anilor a participat la peste 350 de manifestări ale umorului grafic

din țară și din străinătate, în cadrul cărora a expus aproape 3000 de lucrări. Multe dintre acestea i-au fost achiziționate de prestigioase muzee, precum cele din Gabrovo (Bulgaria), „Humour Museum Tokyo”, „Humour Bitsutsukan Japan (Japonia), sau de colecționari din țară și de peste hotare. A fost distins cu 50 de premii naționale și internaționale. Dintre acestea menționăm: Premiul I și Medalia de Aur la prima ediție a Concursului Internațional de Caricatură organizat de ziarul „Yomiuri Schimburi” (Tokyo, Japonia, 1979), manifestare la care, ulterior, a obținut de trei ori Premiul de Excelență (edițiile din 1980, 1981, 1983); „Lingotto in argento”, distincție obținută în mai multe rânduri la Salonul Internațional de Grafică Umoristică cu tematică sportivă de la Ancona (Italia); Premiul I la prima ediție a umorului cazon „Podul minciunilor” (Sibiu, 1991); Marele Premiu „Diamond Sleeper Cartoons” la Concursul Internațional de Caricatură și Artă Fotografică Umoristică de la Bree (Belgia), care a avut ca temă „Igienă” (2003); Premiul de Excelență „Martens” în cadrul celui de-al șaselea Salon al caricaturii de presă de la Galați, ca reprezentant al revistei „Viața militară” (2007); Medalia și Certificatul pentru merit la cea de a 19-a ediție a Concursului Internațional de Caricaturi Daejeon

(Coreea de Sud, 2010); Premiul „Benedict Gănescu” al Asociației Caricaturiştilor Profesionişti din România la Salonul Național de Umor Grafic de la Slatina (2000) și la Salonul Internațional de Caricatură „Nicolae Petrescu Găină” de la Craiova, ediția a IX-a (2016); Premiul de temă la 7th Sejong International Cartoon Contest SICACO, Coreea de Sud (2018).

Activitatea de cineast militar a desfășurat-o pe mai multe planuri: ca scenarist, operator imagine și regizor. În cei 27 de ani cât a lucrat la Studioul Cinematografic al Armatei a semnat imaginea la 118 filme documentare de scurt metraj și 230 de subiecte (filme neditate) destinate arhivei militare de filme. Multe dintre ele au fost răsplătite cu premii și mențiuni la manifestări naționale și internaționale. În 1997, pentru contribuția adusă la progresul filmului românesc, Uniunea Cineaștilor din România, prin președintele său, academicianul Mihnea Gheorghiu, i-a conferit Medalia jubiliară „Paul Menu - primul operator de cinema din România”. În 2010 a publicat cartea de povestiri și literatură memorialistică „Rânduri drepte din vremuri strâmbe” (Editura „Tipografia Intact”, București) și tot atunci a editat postum, la aceeași editură, dimpreună cu fratele său, inginerul Remus Covaci, cartea tatălui lor, colonelul Nicolae Covaci, „Zile de sudoare și

sânge. Memorii de război și amintiri”. În 2018, jurnalistul Dan Gîju a publicat albumul de artă „Aproape totul despre colonelul caricaturii românești” (Editura Favorit, București).

Strâns legată de realitățile vieții, grafica satirică a lui Octavian Covaci abordează teme dintre cele mai diferite din lumea armatei și a societății civile. “Viața, declara artistul într-un interviu, dacă știi să o privești, este un spectacol infinit, cu lumini și umbre, cu balcoane însoțite și tainite reci, cu detalii la vedere ori cu subînțelesuri adânc ascunse. Trebuie să știi să decelezi esențialul, să descifrezi liniile directoare, să recompui o altă lume - a spiritului, a inefabilului, a subtilului. Când ai pornit pe drumul creației, nu te mai poți întoarce, nu mai poți renunța. « Sirenele » nu-ți mai dau pace nici zi, nici noapte ... ”. (Col. Nicolae Radu, Observatorul militar, nr. 22 (285), 31 mai - 6 iunie 1995, p.2). Desenul lucrărilor sale este incisiv, inteligent, sintetic. Linia, hașurile, petele de culoare sunt mânuite cu probitatea celui care a acumulat o îndelungată experiență. Încărcătura ideatică este susținută în permanență de o transpunere plastică pe măsură. Artistul este stăpân pe știința compoziției, găsește întotdeauna mijloace de expresie convingătoare. Ordonarea elementelor în spațiul plastic este armonioasă și echilibrată. Uneori, textele ce însoțesc imaginile vin în sprijinul receptării mesajului acestora. Reputatul grafician Mircia Dumitrescu, profesor la Universitatea Națională de Arte din București, îl consideră pe Octavian Covaci ca fiind „un artist complet și deosebit de fecund, care cunoaște secretul culorilor, filozofia devenirii umane, echilibrul efemer dintre rațional și irațional ” apreciind creația acestuia ca ”elevată, cu note mergând de la patetic la tragism, de la umor fin la tristețe infinită, de la absurd la răsfaț umoristic. Este o mare delectare intelectuală să-i descifrezi lucrările și este superb efortul de a-l «decodifica», deși Octavian Covaci are grijă ca fiecare dintre «cititorii» săi să-și exercite dreptul la propria-i opțiune ” (Moftul român, nr. 6, 1995). În grafica de șevalet practică, de o deosebită inventivitate și bogăție cromatică, artistul a optat pentru o exprimare cu ecouri suprarealiste, apropiindu-se într-un fel de pictură, dar păstrând umorul ce-i este caracteristic. Fin observator și investigator al realităților românești și ale lumii contemporane, bun cunoscător al psihologiei umane, Octavian Covaci este o prezență impunătoare a genului caricatural, un artist a cărui creație se înscrie în rândul celor mai bune acumulări ale graficii satirice. “Nu tot ceea ce reprezintă opera mea, spunea artistul în același interviu din care am citat mai sus, e voioșie

și surâs, lapte și miere, glumă și haz. Dimpotrivă: este ironie, este strigăt de nedreptate, este oftat, este ... iertarea greșelilor greșiților noștri

La împlinirea venerabilei vârste de 80 de ani, îi urăm lui Octavian Covaci viață lungă în deplină sănătate, putere de muncă, inspirație și rod încă bogat pe tărâmul nobil și atât de fertil al artei. La mulți ani, drag prieten al Galaților!

ÎNTOARCEREA ÎN ȚARĂ PE DUNĂRE

Alexandru Odobescu

Ce nu-mi dă Dumnezeu mie
Un glas tare, sunător,
Ca să cânt o, Românie,
Al tău falnic viitor!

Ce nu-mi dă, printr'o suflare,
Versuri pline de dulceți,
Ca s'arăt într'o cântare,
Ale tale frumuseți!

Cu, ce dulce mulțumire
M'ași cercă a le descri!
În ce farmec, ce uimire,
Aș ști poate-a le'nveli!

Aș culege fiori și stele
Pe-al tău cer, pe ai tăi munți,
Și ași împleti cu ele
Cununi pentru-a tale nunți.

Vieața mea cu bucurie
Mi-aș zdrobi-o 'n fala ta,
Ș'apoi moartea las' să vie!
Nemurire-ar fi a ta.

Te-ași urca, mândră și tare,
Pe un tron scânteetor;
Te-ași face eu mai mare;
Ăsta-i singurul meu dor!

Căci, o spun plin de mândrie
Te iubesc, țarm părintesc,
Cu o dragoste mai vie
Decât toate ce iubesc.

Te iubesc fără de preget
Cu acel nestins amor,
Ce unește-al nostru suflet
De pământul trecător.

Te iubesc numai pe tine
P'acest larg, întins pământ,
Și nici cerul pentru mine
Nu se pare-a fi mai sfânt.

Dacă toți câți nasc în tine
Așa dragoste-ar simți,
Poate-ai fi și tu mai bine,
Poate-atât n'ai suferi.

Însă, vai! mulți te apasă;
Mulți din sângele-ți trăiesc
Și de doru-ți nu le pasă,
Căci chiar ei te asupresc.

Dar fugiți, gândiri nouroase
Ce fericea'mi ofiliți!
Când văd malurile'mi frumoase

Măcar un minut fugiți!

În a Dunării talazuri
Ce s'afundă în senin,
Voi s'arunc orice necazuri
Voi să'nec orice suspin.

Sunt ferice că'mi văd țara,
Văd curgând Dunărea lin
Sub cer neted văd cum seara
Malul e de taine plin.

(...)
Însă inima-mi tresare
Când gândesc a revedea
Pe pământ, câmpia mare
Și pe ceruri a mea stea.

Steaua ceea favorită,
Ce gându'mi copilăresc
O închipuia unită
De pământul românesc.

Printr'o coardă aurită
Una d'alta le legam,
Iar ța țara mea iubită,
Privind cerul, îi șopteam:

„Precum acea stea lucește
„Printre stelele cerești,
„Așa inima-mi dorește
„Printre țări, tu să domnești!

„Precum veșnic ea colindă
„Prin eterul luminos,
„Tot asemeni, triumfândă,
„Voi s'apuci un drum glorios!“

Deci, prin tainică-armonie,
Fii legată d'acea stea,
Căci a mea copilărie
Vedea fericire 'n ea.

Orice vis de norocire,
Ale slavei măguliri,
Mi-aruncau câte-o zâmbire
Prin gingașe licuriri.

Acea stea atât iubită
Îmi vădea un rai ceresc;
Iar când raza-i aurită
Scâldea țarmul părintesc,

Eu vedeam soarta-i duioasă
Nălucită'n viitor,
Ș'a mea inimă voioasă
Sălta vesel și ușor!

Pe Dunăre, 1855

Revista Dunărea de Jos

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

Președinte: COSTEL FOTEA

CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Manager: Viorel Sandu

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

I. L. Caragiale, Citate și materiale – p.2,3,4,5,6,7; Drama de...pică, autor Marius Dumitrache – p.8; Caragiale, pasaje – p.9; Cronică de Pompiliu Comșa „Galațiul, așa cum mi-l amintesc” – autor Săndel Dumitru – p.10,11,12; Cronică de Violeta Ionescu „Cabotaj prin arhipelagul cărților. Jurnal de lectură”, autor I. Gh. Tofan – p.12,13; Caleidoscop februarie – p. 14, 15; Cantemir a fost gălățean!, autor Victor Cilincă – p.16,17; Elevii Școlii de Arte, material de Eduard Mihalcea – p.18,19; Ovidiu Bulgaru – percuția talentului prin muncă – p. 20; O perlă a Dunării, autor Zăfir Ilie – p. 21,22,23; Primii noștri coregrafi, Floria Capsali, autor Ioan Horujenco – p. 24,25; Casa Damian, autor Violeta Ionescu – p. 26; Cronică de Gela Enea, „Mic dejun cu Frida”, autor Angela Băciu – p. 27; Scrisoteca, invitat Nora Iuga - proiect inițiat de Florina Zaharia, – p. 28, 29; In memoriam Sergiu Dumitrescu – p. 30,31,32,33,34,35,36,37; Cronică de Octavian Mihalcea – p. 38; Uniformele regalității românești, autor Radu Moțoc – p. 39, 40; Interviu realizat de Angela Băciu cu Adrian Grauenfels – p. 41, 42, 43 Dicționar artiști plastici gălățeni, Corneliu Stoica – p. 44, 45; Morphochroma, Corneliu Stoica – p. 46, 47, 48; Poezie de Alexandru Odobescu – p. 49

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

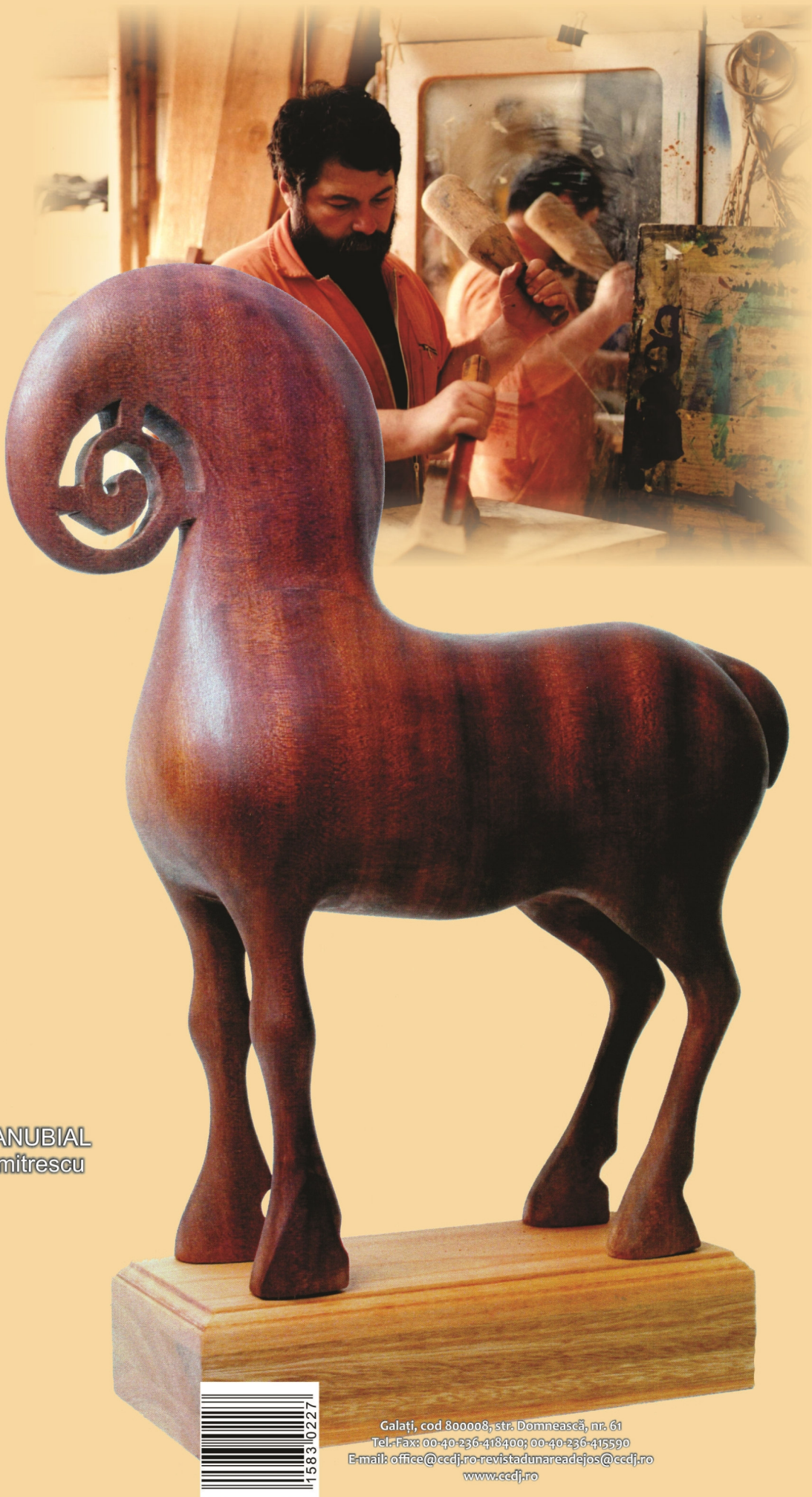

«Omul era demonic în vorbire, cu un debit nesecat, cu o fantezie stârnită și întreținută de prezența uimită a ascultătorilor. Înapoia ochelarilor, ochii de miop sfredeau și se mișcau ca argintul viu. Fața se crispa actoricește, brațele și trunchiul intrau în convulsii, răspunzând, cu automatism de reflexe, dialecticei pasionate. Era însă o pasiune rece, a unei inteligențe mobile și nestatornice, variind în păreri după toane. Un amestec bizar de bun simț fundamental și de căutare a paradoxului, pentru plăcerea de a contrazice și ului. Caragiale reedita aievea pe „Nepotul lui Rameau“. Stăpânea, ca un actor, mijloacele simulării în convingeri și simțiri, în înduioșare și patetism.»

Șerban Cioculescu (Portret olograf cu care se deschide remarcabila monografie Viața lui I.L. Caragiale - Caragialiana), Editura Eminescu, București, 1977.

CALUL DANUBIAL
sergiu dumitrescu

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro